

Ը.00.03 – ՖԻՆԱՆՍՆԵՐ, ՀԱՇՎԱՊԱՀԱԿԱՆ ՀԱՇՎԱՌՈՒՄ

1. ՖԻՆԱՆՍՆԵՐ

Ֆինանսները որպես գիտություն, նրա անհրաժեշտությունը և էությունը:

Ֆինանսների և վարկի միջև եղած ընդհանրությունները և տարբերությունները, ֆինանսների ֆունկցիաները: Ֆինանսների կառավարումը, ֆինանսական համակարգին համապատասխանող ֆինանսական ապարատը, ֆինանսների նախարարությունը որպես ֆինանսական ապարատի գլխավոր օղակ, ֆինանսների նախարարության կառուցվածքը և ֆունկցիաները, տեղական ֆինանսական մարմինները: Շուկայական հարաբերությունների ձևավորման ընթացքում հանրապետությունում իրականացվող ֆինանսական քաղաքականությունը, նրա անմիջական կապը դրամավարկային քաղաքականության հետ: Ֆինանսական պլանավորումը որպես ֆինանսների կառավարման և ֆինանսական քաղաքականության իրականացման միջոց:

Պետական բյուջեի բովանդակությունը, նրա քաղաքական և տնտեսական նշանակությունը:

Պետական բյուջեն որպես ֆինանսական համակարգի առաջատար օղակ, պետական դրամական միջոցների ձևավորման և օգտագործման գլխավոր ֆինանսական պլան: Պետական բյուջեն և ազգային եկամուտը: Բյուջետային համակարգը և նրա կազմակերպման սկզբունքները: Պետական բյուջեի եկամուտների և ծախսերի տնտեսագիտական բովանդակությունը, կազմը և կառուցվածքը: Պետական բյուջեի եկամուտների դասակարգումը: Սեփական եկամուտներ, փոխառու եկամուտներ, այլ եկամուտներ: Հարկային եկամուտները՝ որպես բյուջեի եկամուտների հիմնական աղբյուր: Հարկերը և դրանց դասակարգումը: Ուղղակի և անուղղակի հարկերը, դրանց հաշվարկման և բյուջե վճարման կարգը: Շահութահարկը, եկամտահարկ, ակցիզային հարկ, ավելացված արժեքի հարկ, սոցիալական վճար, հողի հարկ, գույքահարկ, դրանց հաշվարկման և բյուջե վճարման կարգը:

Պետական բյուջեի ծախսերը, նրանց տնտեսագիտական բովանդակությունը: Պետական բյուջեի ծախսերի դասակարգումը ըստ տնտեսագիտական բովանդակության, ըստ ֆունկցիոնալ սկզբունքի, ըստ բյուջետային օղակների: Բյուջեի դեֆիցիտը ծածկամ աղբյուրները:

Բյուջետային պլանավորման անհրաժեշտությունը և բովանդակությունը: Բյուջետային գործընթացը: Պետական բյուջեի կատարման կարգը: Հասկացություն Պետական բյուջեի եկամուտների և ծախսերի հաշվեկշռման, դոտացիայի և սուբվենցիայի մասին:

Հայաստանի Հանրապետության քաղաքացիների պետական կենսաթոշակային ֆոնդը, նրա ձևավորման աղբյուրները և պետական կենսաթոշակային ապահովագրությունը իրականացնող մարմինները: Պետական կենսաթոշակային տեսակները (աշխատանքային, սոցիալական, տարիքային, ծերության):

Զբաղվածության ֆոնդը: Այն որպես գործազուրկների նյութական և սոցիալական ապահովության աղբյուր: Զբաղվածության ֆոնդի ձևավորման աղբյուրները և օգտագործման ուղղությունները: Զբաղվածության ֆոնդը և գործազուրկներին նպաստների տրամադրումը և օժանդակությունը: Զբաղվածության ֆոնդի տնօրինող օղակները:

Գույքային և անձնական ապահովագրությունը: Ապահովագրության տնտեսական էությունը, նրա նշանակությունը: Գույքային և անձնական ապահովագրության դասակարգումը: Պետական ունեցվածքի պարտադիր և կամավոր ապահովագրությունը: Բաժնետիրական, կոոպերատիվ և այլ կազմակերպությունների ու ձեռնարկությունների գույքային ապահովագրությունը: Քաղաքացիների անձնական ապահովագրությունը, նրա անցկացման պայմանները և նշանակությունը: Ապահովագրության մարմինները:

Ձեռնարկությունների, արտադրական միավորումների, կազմակերպությունների ֆիննասները, դրանց կազմակերպման սկզբունքները:

Արտադրանքի արտադրության և իրացման ծախսերը, նրանց տնտեսական

բովանդակությունը, պլանավորման կարգը, ֆինանսական աղբյուրները: Գործառնական լծակ, ֆինանսական կայունության պաշար:

Արտադրանքի իրացումից հասույթը, նրա տնտեսական բովանդակությունը և որպես ձեռնարկության ֆինանսական ռեսուրսների գլխավոր աղբյուր:

Արտադրանքի իրացման գները, նրանց առանձնահատկությունները շուկայական հարաբերություններում: Ձեռնարկության դրաման կուտակումները, դրանց էությունը և տեսակները: Դրամական կուտակումների աճի հիմնական գործոնները: Ավելացված արժեքի հարկի տնտեսական բովանդակությունը: Շահույթը որպես պետության, ձեռնարկության, ճյուղի ֆինանսական ռեսուրսների աղբյուր: Շահույթի տնտեսական բովանդակությունը: Շահույթը որպես ձեռնարկության գործունեության ֆինանսական հետևանք և ներդրված ռեսուրսների և ծախսերի արդյունավետության ցուցանիշ: Շահութաբերությունը և նրա տեսակները, շահութաբերության վրա ազդող գործոնները: Շահույթի պլանավորման մեթոդները, դրանց կիրառման առանձնահատկությունները շուկայական էկոնոմիկայի համակարգում: Շահույթի բաշխումը որպես բաշխման հարաբերությունների դրսևորման կարևոր բնագավառ:

Ձեռնարկությունների հիմնական կապիտալը, նյութական կրողները, նրա կազմը և կառուցվածքը, գնահատումը:

Ոչ ընթացիկ ակտիվների վերարտադրության ֆինանսավորման աղբյուրները: Ձեռնարկությունների շրջանառու կապիտալի էությունը, կազմը, կառուցվածքը: Շրջանառու միջոցների նորմավորումը, ձևավորման աղբյուրները: Շրջանառու միջոցների արդյունավետության ցուցանիշները և նրանց որոշման մեթոդիկան: Ձեռնարկության եկամուտների և ծախսերի հաշվեկշիռը (ֆին. պլանը), եկամուտների և ծախսերի հողվածների կապը շախմատային (ստուգողական) աղյուսակի հետ:

Կազմակերպությունների ակտիվների ձևավորման աղբյուրները: Ֆինանսական լծակ, արդյունավետ վարկային քաղաքականության դերը:

Տնտեսապես զարգացած երկրների և ՀՀ հարևան երկրների ֆինանսական համակարգը, նրա կազմակերպման հիմնական սկզբունքները: պետական բյուջեի դերը ֆինանսական համակարգում: Բյուջեի եկամուտները և ծախսերը: Բյուջետային պրոցեսը և ֆինանսական հսկողությունը: Պետական պարտքը կազմը և կառուցվածքը: Բյուջետային դեֆիցիտը և նրա կարգավորումը: Պետական հատուկ և նպատակային ֆոնդերը: Տեղական իշխանության ֆինանսական համակարգը: Պետական ձեռնարկությունների ֆինանսները: Ինվեստիցիոն նախագծերի ֆինանսավորման կամակերպումը:

Ինվեստիցիա, հիմնական հասկացությունները, ինվեստիցիոն գործունեությունը և քաղաքականությունը: Ֆինանսական և իրական ինվեստիցիաները, ինվեստիցիաները հիմնական կապիտալի մեջ (կապիտալ ներդրումները), համախառն ինվեստիցիանը, ինվեստիցիոն քաղաքականության առանձնահատկությունները ՀՀ-ում, ինվեստիցիոն գործունեության սուբյեկտները, օբյեկտները և պետական կարգավորումը, ինվեստիցիաների դասակարգումը: Ինվեստիցիաների ֆինանսավորման աղբյուրները, նրանց կազմը և կառուցվածքը, հիմնական աղբյուրների բնութագրումը: Ինվեստիցիաների ֆինանսավորման աղբյուրների դասակարգումը: Ինվեստիցիոն նախագծերի ֆինանսավորման կազմակերպումը, ֆինանսավորման ձևերն ու մեթոդները: Կապիտալ ներդրումների արդյունավետությունը բնութագրող ցուցանիշները:

ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

1. ՀՀ օրենքը ՀՀ բյուջետային համակարգի մասին
2. ՀՀ օրենքը Տեղական ինքնակառավարման մասին
3. ՀՀ հարկային օրենսգիրք
4. Ալավերդյան Յու. Դ., Բյուջետային հիմնարկների պլանավորման և ֆինանսավորման հարցեր / Եր.: Տնտեսագետ, 1997. - 70 էջ

5. Ալավերդյան Յու. Դ., Հայաստանի Հանրապետության համախմբված բյուջեն: Ուսումնական ձեռնարկ տնտեսագիտական մասնագիտություն ունեցող ուսանողների համար /Երևան: Զանգակ-97, 2007.-240 էջ
6. Ալավերդյան Յու., Հայաստանի Հանրապետության Բյուջետային համակարգը, ուս. ձեռնարկ, Եր., Տնտեսագետ, 2003.
7. Ալանյան Ա.Վ., Ֆինանսական ներդրումներ: Ուս. ձեռնարկ /Երևան: Ճարտարագետ, 2005. - 200 էջ
8. Առաքելյան Կ.Ա., Սարգսյան Ա.Ջ., Տնտեսական գործունեության վերլուծություն: Ուս. ձեռնարկ /Երևան: Զանգակ-97, 2009. - 184 էջ
9. Բայադյան Ա.Հ., Կարծիկյան Վ.Հ., Հարությունյան Վ.Լ., Բյուջետային կազմակերպությունների ֆինանսներ: (Ուսումնական համառոտ դասընթաց) /Երևան: Լիմուշ, 2010. - 87 էջ
10. Բայադյան Ա.Հ., Ֆինանսական վերլուծություն: Ուսումնական ձեռնարկ /Երևան: Լիմուշ, 2013. - 294 էջ
11. Բոստանջյան Վ.Բ., Կիրակոսյան Գ.Ե., Սաֆարյան Ա., Հարկաբյուջետային քաղաքականության կատարելագործման հիմնահարցերը Հայաստանի Հանրապետությունում /Երևան: Ա.հ., 2004. - 158 էջ
12. Բադանյան Լ.Հ., Կարճաժամկետ ֆինանսական կանխատեսումը արտադրական կազմակերպությունում /Եր.: Տնտեսագետ, 2000. - 215 էջ
13. Բաբոյան Խ.Լ., Մաթևոսյան Ա.Վ., Փոքր և միջին ձեռնարկատիրության ֆինանսավորման հիմնախնդիրները Հայաստանի Հանրապետությունում /Երևան: Ոսկան Երևանցի, 2012. - 192 էջ
14. Հարությունյան Հ. Համբարձումյան Հ., Բյուջետային գործընթացի և ֆինանսական կայունության գնահատման հիմնահարցերը տեղական ինքնակառավարման համակարգում /Երևան: Տիգրան Մեծ, 2007. - 321 էջ
15. Հարությունյան Վ.Լ., Ազիզյան Ա.Հ., Ֆինանսական համահարթեցման հիմնախնդիրները /Երևան: Գիտություն, 2008. - 116 էջ
16. Հարությունյան Վ.Լ., Թամազյան Ա.Ռ., Համայնքների սոցիալ-տնտեսական զարգացման և ֆինանսական հիմնախնդիրների լուծման ուղիները /Երևան: Գիտություն, 2008. - 224 էջ
17. Հարությունյան Վ.Լ., Բյուջետային քաղաքականությունը և նրա կատարելագործման հիմնահարցեր Հայաստանի Հանրապետությունում. Եր.: Զանգակ 97, 2003. – 120 էջ
18. Մաթևոսյան Ա.Վ. «Արտադրական կազմակերպության ֆինանսական վիճակի գնահատման և կայունացման հիմնահարցերը Հայաստանի Հանրապետությունում», Ե., Հեղ. հրատ., մենագրություն, 2009, 292 էջ

19. Մաթևոսյան Ա., Արդյունաբերական կազմակերպությունների ֆինանսական առողջացման հիմնահարցերը. Երևան: Ա. հ., 2009. - 196 էջ
20. Մաթևոսյան Ա., Դանիելյան Գ., Ֆինանսական կառավարման հիմնախնդիրները ՀՀ արդյունաբերական կազմակերպություններում /Երևան: Ոսկան Երևանցի, 2011. - 367 էջ:
21. Մնացականյան Հ.Գ., Հակոբյան Ա.Զ., Ֆինանսներ և ֆինանսական համակարգ: Ուսումնամեթոդական ձեռնարկ /Երևան: «ԱԱԱԱ» ուսումնահրատ. կենտր., 2005. - 88 էջ
22. Մովսիսյան Մ.Է., Ալեքսանյան Վ., Հակոբյան Հ.Մ., Ֆինանսների վիճակագրություն: Ու. Ձեռնարկ. /Երևան: Հեղ. հրատ., 2008.-300 էջ.
23. Մովսիսյան Վ.Ռ., Ֆինանսական համահարթեցման մեխանիզմի զարգացումը Հայաստանում /Եր.: Նոյյան տապան, 2007. - 126 էջ
24. Մուրադյան Ա., Միրզոյան Լ., Համայնքի բյուջետավարման ուղեցույց /Երևան: Դար, 2004. - 126 էջ
25. Վարդանյան Վ.Ա., Ֆինանսների ընդհանուր տեսություն. Ֆինանսներ. Ձեռնարկությունների ֆինանսներ. Ձեռնարկությունների տնտեսագիտություն: Ու. ձեռնարկ /Երևան: Եզեա, 2005. - 464 էջ
26. Տուրյան Կ.Վ., Ֆինանսական մենեջմենթի հիմունքներ: Ու. ձեռնարկ /Երևան: Ճարտարագետ, 2013. - 416 էջ.
27. Օգանեզովա, Ն.Ս., ՀՀ առևտրային կազմակերպություններում ֆինանսական ակտիվների և պարտավորությունների հաշվառման հիմնախնդիրները / Երևան: Ա. հ., 2009. - 144 էջ
28. Ֆինանսներ, դրամաշրջանառություն և վարկ /Դասագիրք/ Լ.Բաղանյան, Կ.Արզարյան, Գ.Չատինյան, Ա.Մաթևոսյան և ուրիշներ,–Եր., 2010.-588 էջ:
29. Государственный и муниципальный долг: теория, методология, практика: учебное пособие / С.Н. Солдаткин. М. КноРус, 2017. — 256 с.
30. Бочаров В.В. Управление денежным оборотом предприятий и корпораций. М.: Финансы и статистика, 2001. 144 с.
31. Инвестиции У. Шарп, Г. Александер, Д. Бэйли Москва, ИНФРА-М, 1997, 1024 с.
32. Ильин А. И. Планирование на предприятии: Уч. 4 изд.–Мн.: 2003. – 635 с.
33. Ковалев А.И., Привалов В.П. Анализ финансового состояния предприятий. – 3-е изд., испр. и доп. – М: Центр экономического маркетинга, 1999. – 216 с.
34. Бриггем Ю., Гапенски Л., Финансовый менеджмент. Полный курс. В 2 томах. Пер с. англ., СПб., 1997. Том 1 - 497 с., том 2 – 669с.

35. Государственные финансы, под общ. Ред. Н.И.Березова, М. Юрайт, 2017, 138 с.
36. Борисоглебская Л., Кирсанов С., Государственные и муниципальные финансы. Финансирование социальных услуг. Москва. Андреевский. – 2008. – 360с.
37. Кадомцева С.В., Государственные финансы. М.. Инфра-М. – 2010. 352 с.

2. ԴՐԱՄԱՇՐՋԱՆԱՌՈՒԹՅՈՒՆ, ՎԱՐԿ ԵՎ ԲԱՆԿԱՅԻՆ ԳՈՐԾՈՒՆԵՈՒԹՅՈՒՆ

Փողի անհրաժեշտությունը, էությունը, ֆունկցիաները և դերը շուկայական էկոնոմիկայի պայմաններում: Արժեթղթերի զարգացումը, փողը որպես ընդհանրական արժեձև, ապրանքների արտադրությունը որպես փողի գոյության հիմք: Փողը որպես անմիջական և փոխանակային արժեքի ինքնուրույն ձև: Փողի ֆունկցիաների փոխադարձ կապը: Փողը միջազգային տնտեսական շրջանառության ոլորտում: Համաշխարհային փողի ֆունկցիաները: Փողի փոխադարձ կապը այլ տնտեսական կատեգորիաների՝ վարկի ֆինանսների, գնի հետ: Փողի դերը ընդլայնված վերարտադրության գործընթացում: Փողի վերաձվելը կապիտալի: Փողի տեսությունները:

Անկանխիկ դրամական շրջանառությունը և անկանխիկ հաշվարկների համակարգը: Անկանխիկ դրամական շրջանառությունը որպես դրամական շրջանառության կարևոր մաս: Անկանխիկ հաշվարկների կազմակերպման սկզբունքները, վճարման եղանակները, աղբյուրները, հերթականությունը և ձևերը: Կանխիկ դրամի շրջապտույտը և դրամաշրջանառությունը: Դրամաշրջանառության տնտեսական օրենքը: Դրամաշրջանառության բնութագրումը, նրա կառուցվածքը: Դրամաշրջանառության կազմակերպման առանձնահատկությունները շուկայական էկոնոմիկայի պայմաններում: Դրամաշրջանառության համար անհրաժեշտ դրամի քանակի որոշման խնդիրները:

Ինֆլյացիայի էությունը, նրա դրսևորման ձևերը, դրամաշրջանառության

կայունացման մեթոդները: Ինֆլյացիայի պատճառները: Ինֆլյացիան որպես հետևանք դրամաշրջանառության տնտեսական օրենքի խախտման, արտադրության անհամամասնական զարգացման, տնտեսության ռազմականացման: Ինֆլյացիայի արտաքին գործոնները: Ինֆլացիայի սոցիալ-տնտեսական հետևանքները: Ինֆլյացիայի կարգավորումը, մեթոդները, սահմանները և հակացույցությունները:

Դրամական համակարգերը, դրանց էությունը, տարրերը, տեսակները և դասակարգումը: Հայաստանի հանրապետության դրամական համակարգը, նրա առանձնահատկությունները: Զարգացած երկրների /ՌԴ, ԱՄՆ, Մեծ Բրիտանիա, Ֆրանցիա, Գերմանիա/ դրամական համակարգերի առանձնահատկությունները:

Թղթադրամը և վարկադրամը, դրանց շրջանառության օրինաչափությունները: Թղթադրամի ծագման անհրաժեշտությունը և հնարավորությունը: Թղթադրամի արժեզրկման պատճառները: Վարկադրամի տեսակները և էությունը: Վարկադրամի երկակի բնույթը ժամանակակից զարգացած երկրներում:

Միջազգային արժույթային հարաբերությունները և արժույթային համակարգը: Արժույթային հարաբերությունների բնութագրումը, դրանց կապը ապրանքային արտադրության, միջազգային առևտրի զարգացման, կապիտալի ծառայությունների շարժի հետ: Արժույթային փոխարժեքը և դրա որոշման եղանակները, արժույթային փոխարժեքի տատանումների վրա ազդող գործոնները: Արժույթային փոխարժեքի ռեժիմը, հաստատագրված (ֆիքսված) և ազատ տատանվող փոխարժեքները:

Վարկի անհրաժեշտությունը, էությունը, ֆունկցիաները, ձևերը և տեսակները շուկայական էկոնոմիկայի պայմաններում:

Ապրանքային արտադրությունը և փողի առկայությունը որպես հիմք վարկային հարաբերությունների ծագման համար: Վարկի կառուցվածքը, վարկային հարաբերությունների սուբյեկտները և վարկավորողի (վարկատուի) և

փոխառուի (վարկառուի) բնութագրումը: Վարկային հարաբերությունների տեսակները: Վարկի փոխադարձ կապը այլ տնտեսական հասկացողությունների հետ: Վարկի ֆունկցիաները: Վարկի կապը այլ տնտեսական հասկացողությունների հետ (վարկը և փողը, վարկը և գինը, վարկը և ֆինանսները, վարկը և ինքնաֆինանսավորումը, վարկը և շրջանառու միջոցները): Վարկի ձևերն ու տեսակները (առևտրային և լիզինգային վարկ, բանկային վարկ, միջտնտեսական վարկ, սպառողական վարկ, պետական վարկ, միջազգային վարկ): Վարկի ձևերի դասակարգումը, վարկի ապրանքային և դրամական ձևը:

Փոխատվական կապիտալը և վարկը, փոխատվական կապիտալի աղբյուրները և առանձնահատկությունները: Փոխատվական կապիտալի շուկան, նրա կառուցվածքը և առանձնահատկությունները: Պետության դերը տնտեսության վարկային կարգավորման գործում: Դրամավարկային ճգնաժամերի էությունը, ձևերը և դրանց սոցիալ-տնտեսական հետևանքները:

Վարկի դերը և սահմանները շուկայական էկոնոմիկայի պայմաններում: Վարկի դերը ընդլայնված վերարտադրության պրոցեսում: Վարկի սահմանների որոշման կարգը: Վարկի սահմանների խախտումներ առաջացնող գործոնները:

Փոխատվական տոկոսը և դրա տնտեսական դերը շուկայական էկոնոմիկայի պայմաններում: Փոխատվական տոկոսի էությունը և ֆունկցիաները: Փոխատվական տոկոսի կապը շահույթի և գնի հետ:

Միջազգային վարկային հարաբերությունները, փոխատվական կապիտալի միջազգային շուկան: Միջազգային վարկի էությունը և ձևերի դասակարգումը: Լիզինգ, ֆակտորինգ: Միջպետական և խառը վարկեր: Հաստատագրված և լողացող տոկոսադրույքներ: Փոխատվական կապիտալի միջազգային շուկան, դրա կառուցվածքը: Միջազգային վարկի ֆունկցիաները և դերը շուկայական էկոնոմիկայի պայմաններում:

Պետության դերի մեծացումը միջազգային հարաբերությունների ոլորտում:

Միջազգային և ռեգիոնալ վարկային կազմակերպությունները: Ձեռնարկությունների, կազմակերպությունների արտասահման-ներմուծման գործարքների վարկավորումը:

Բանկային և վարկային համակարգը: Բանկերի ծագումը, էությունը և ֆունկցիաները: Հայաստանի Հանրապետության բանկային համակարգը և նրա արմատական վերակառուցումն ու զարգացումը: Բանկային համակարգը որպես շուկայական էկոնոմիկայի ձևավորման անհրաժեշտ պայման: Ըստ սեփականության ձևերի բանկերի տեսակները: Հայաստանի Հանրապետության բանկային համակարգ կառուցվածքը: Հայաստանի Հանրապետության կենտրոնական բանկը, նրա ֆունկցիաները, դրանց առանձնահատկությունները, դրամա-վարկային քաղաքականությունը, նպատակները և դերը տնտեսության կարգավորման գործում: Առևտրային բանկերը, դրանց կազմակերպման կառուցվածքը և գործառնությունները: Ակտիվային և պասիվային գործառնությունները, դրանց դասակարգումը: Վարկային գործառնությունների հիմնական տեսակները, դրանց առանձնահատկությունները: Բանկային գործունեության եկամուտները և ծախսերը, բանկային շահույթը, ստացման աղբյուրները, շահույթի նորման, բանկային իրացվելիությունը դրա ցուցանիշները և որոշման կարգը: Բանկային ռիսկը և սնանկացումը: Վարկային համակարգը որպես վարկային հարաբերությունների և վարկային հիմնարկությունների ամբողջություն: Բանկերը և ոչ բանկային ֆինանսական ինստիտուտները (գրավատները, փոխօգնության դրամարկղները, տարբեր ֆինանսական ֆոնդերը, վարկային կոոպերատիվները, լիզինգային ընկերությունները: Բանկերը որպես վարկային համակարգի գլխավոր օղակ:

ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

1. ՀՀ օրենքը Հայաստանի Հանրապետության կենտրոնական բանկի մասին
2. ՀՀ օրենքը Բանկերի և բանկային գործունեության մասին

3. Բաղանյան ԼՀ., Բանկային գործի հիմունքներ. ուս. ձեռնարկ, Ե., «Տնտեսագետ», 2003թ.
4. Սուքիասյան Ս.Ս., Առևտրային բանկերի գործունեության տնտեսական կարգավորման արդի հիմնախնդիրները, Մենագր., Ե., Տնտեսագետ, 2005
5. Ասատրյան Բ., Բանկային գործ: Ուս. ձեռնարկ /Երևան: Սարվարդ Հրատ., 2004. - 718 էջ:
6. Ավետիսյան Ռ.Ա., Խաչատրյան Ա. Ս., Բանկային գործ և դրամաշրջանառության հիմունքներ: Ուս. ձեռնարկ: Մաս 1 /Եր.: ՀՊՃՀ, 2005. - 104 էջ
7. Ավետիսյան Ռ.Ա., Խաչատրյան Ա. Ս., Բանկային գործ և դրամաշրջանառության հիմունքներ: Ուս. ձեռնարկ: Մաս 2 /Ե.: ՀՊՃՀ հրատ., 2007. 104 էջ
8. Եզեկյան Ա.Ռ., Գրավը որպես վարկային պարտավորությունների ապահովման միջոց /Երևան: 2004. - 181 էջ
9. Հակոբյան Ա.Ա., Սարգսյան Ա.Զ., Ֆինանսական վարձակալություն / Երևան: Ա. հ., 2011. - 256 էջ
10. ՀՀ դրամավարկային և ֆինանսական վիճակագրության ձեռնարկ / ՀՀ Կենտրոնական բանկ, Երևան: Ա. հ., 2004. - 198 էջ
11. Շարխատունյան Հ.Հ., Բանկային գործառնություններ & Excel: Ուսումնական ձեռնարկ / Երևան: Ասողիկ, 2005. - 336 էջ
12. Շարխատունյան Հ.Հ., Բանկային գործառնություններ: Ուսումնական ձեռնարկ / Երևան: Ասողիկ, 2002. - 281 էջ
13. Պիվազյան Հ.Վ., Դրամաշրջանառության կայունացման մեթոդները, Դասախոսության տեքստեր. Եր., ՀՊԱՀ, 2010. - 56 էջ
14. Ռաֆայելով Զ.Ս., Առևտրային բանկերի պորտֆելների գնահատումը և կառավարումը: (Տեսական և գործնական հարցեր) /Ե.: Ա. հ., 2007. - 158 էջ
15. Սարգսյան Տ.Ս. Փոխարժեքի դերը դրամավարկային քաղաքականության մեջ. - Եր.: ՖԵՆՈՄԵՆ հրատ., 2008.- 128 էջ:
16. Սովարյան Ա.Բ., Առևտրային բանկերի կորպորատիվ ռազմավարությունը և դրա արդյունավետությունը /Եր.: ՀՌՀ հրատ., 2008.-233 էջ
17. Ֆինանսներ, դրամաշրջանառություն և վարկ /Դասագիրք/ Լ. Բաղանյան, Կ. Աբգարյան, Գ. Չատինյան, Ա. Մաթևոսյան և ուրիշներ, Ե., 2010, 588 էջ
18. Анализ кредитоспособности организации и группы компаний: учебное пособие /Д.А. Ендовицкий под ред., К.В. Бахтин, Д.В. Ковтун.М.:2016. 375 с.
19. Банк и банковские операции: учебник / О.И. Лаврушин под ред. и др. — Москва: 2016. — 268 с.
20. Деньги, кредит, банки: учебник / коллектив авторов. под ред. О.И. Лаврушина. — 15-е изд., стер. — М.: КНОРУС, 2016. — 448 с.

21. Деньги, кредит, банки: учебное пособие / А.П. Бондарь, В.Н. Боровский, Л.В. Боровская. – Симферополь, 2016. – 306 с.
22. Деньги, кредит, банки: учебное пособие /В.В. Янов, И.Ю. Бубнова. Москва: 2017. 419 с.
23. Деньги, кредит, банки: учебное пособие / И.В. Меркулова, А.Ю. Лукьянова. — Москва: 2016. — 347 с.
24. Деньги. Кредит. Банки: учебник / А.С. Селищев. — 2-е издание. — Москва: Проспект, 2016. — 303 с.
25. Деньги. Кредит. Банки: Учебник для бакалавров в вопросах и ответах / Б.И. Соколов, В.В. Иванов. - М.: НИЦ ИНФРА-М, 2016. - 288 с.
26. Интернет-технологии в банковском бизнесе: перспективы и риски: учебно-методическое пособие/ Ю.Н. Юденков, Н.А. Тысячникова, И.В. Сандалов, С.Л. Ермаков. — Москва. 2015. — 320 с.
27. Новое прочтение теории кредита и банков: монография / И.В. Ларионова, под ред. — Москва: 2017. — 229 с.
28. Организация деятельности центрального банка: учебник / О.И. Лаврушин, И.Д. Мамонова, Г.Г. Фетисов. — Москва: 2016. — 440 с.
29. Осуществление кредитных операций: учебник / О.И. Лаврушин. — Москва: КноРус, 2017. — 241 с.
30. Розанова Н.М., Монетарная экономика. Теория денег и кредита: Учебник. В 2 томах. Москва, Юрайт. – 2016. Том 1 – 270 с., Том 2 – 310 с.
31. Рынок банковского обслуживания физических лиц: тенденции и перспективы развития: монография / Н.Е. Бровкина. М.: КноРус, 2017. 263 с.
32. Финансы, деньги, кредит, банки: учебник / Т.М. Ковалева под ред. и др. — Москва: 2017. — 250 с.
33. Экономическая теория денег, банковского дела и финансовых рынков: Учеб. пособие для студентов вузов /Фредерик Мишкин; Пер. с англ. Д. В. Виноградова; Науч. ред. пер. М. Е. Дорошенко. М.:Аспект Пресс, 1999.819 с
34. Эффективность системы регулирования банковского сектора и потребности национальной экономики: монография / И.В. Ларионова под ред. и др. — Москва: 2016. — 172 с.

3. ԱՐԺԵԹՂԹԵՐԻ ՇՈՒԿԱ ԵՎ ԲՈՐՍԱՅԻՆ ԳՈՐԾ

Արժեթղթերի շուկան, էությունը և դերը ֆինանսական շուկայի ձևավորման և զարգացման գործում: Արժեթղթերի շուկայի հիմնական գծերը, գործառույթները, ենթակառուցյունները և շաղկապվածությունը տնտեսության ֆինանսավորման և կառավարման մյուս հիմնահարցերի հետ: ՀՀ արժեթղթերի շուկայի բնութագիրը և գնահատումը, այդպիսի շուկայի ձևավորման և հետագա զարգացման հիմնահարցերը: Արժեթղթերի շուկայի տնտեսական կարգավորման անհրաժեշտությունը, կարգավորման մարմինները և օրենսդրական ու նորմատիվային ակտերը:

Արժեթղթերը որպես ֆինանսական գործիքներ, արժեթղթերի տեսակները (բաժնետոմսեր, պարտատոմսեր, սեփականաշնորհման պետական արժեթղթեր, ավանդային սերտիֆիկատներ, մուրհակներ, այլ արժեթղթեր): Արժեթղթերի դասակարգումը՝ ներդրումային, վճարային, տիտղոսային և ածանցյալ արժեթղթերը, դրանց հիմնական առանձնահատկությունները:

Ներդրումային արժեթղթերի թողարկման, տեղաբաշխման կարգը և գործընթացները: Արժեթղթերի թողարկման թույլտվություն ստանալու համար պահանջվող փաստաթղթերը, դրանց քննարկման և գրանցման կարգն ու պայմանները: Արժեթղթերի անվանական արժեքի սահմանման սկզբունքները, դրա համար անհրաժեշտ ցուցանիշներն ու հաշվարկները: Արժեթղթերի տեղաբաշխման գնի (կուրսի) որոշման սկզբունքներն ու պայմանները: Արժեթղթերի իրացվելիության աստիճանի, փողի արժեզրկման և այլ գործոնների ազդեցությունը արժեթղթերի փոխարժեքի վրա:

Արժեթղթերի շուկայի վերլուծության կազմակերպումը: Ֆունդամենտալ և տեխնիկական վերլուծությունը արժեթղթերի շուկայում:

Գնագոյացումը արժեթղթերի երկրորդային շուկայում: Վարկային շուկայի և այլ գործոնների ազդեցությունը արժեթղթերի գնագոյացման վրա:

Ֆինանսական շուկաների նշանակությունը, գործառույթները, կառուցված-

քը և դասակարգումը: Ֆոնդային բորսան, դրա գործառույթները և դերը, դրանց կազմակերպման և կարգավորման առանձնահատկությունները: Բորսայական գործառնությունները, տեսակները, բովանդակությունը և կատարման կարգը: Բորսային գործարքի մասնակից կողմերը՝ բրոքերներ, մասնագետներ, դիլերներ, դրանց գործունեության կազմակերպման կարգը, փոխհարաբերությունները: Ապրանքային և ֆոնդային բորսաների տարբերությունը: Ապրանքային բորսաներում կատարվող գործարքները:

Արժեթղթերի պորտֆելի էությունը, բնորոշ գծերը, տեսակները և դրանց ձևավորման և կառավարման նպատակները: Պորտֆելային տեսության հիմնական հասկացությունները՝ ռիսկ և եկամտաբերություն, անտարբերության կորեր, դիվերսիֆիկացիա, կովարիացիա և կոռելյացիա: Արժեթղթերի արդյունավետ և օպտիմալ պորտֆելներ: Պորտֆելների օպտիմալացման հիմնական մեթոդները:

ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

1. Արժեթղթերի շուկայի մասին ՀՀ օրենքը
2. Բաժնետիրական ընկերությունների մասին ՀՀ օրենքը
3. Սալնազարյան Ա.Բ., Արժեթղթերի շուկա: /Եր.: Զանգակ-97, 2009.- 336 էջ
4. Բաղդասարյան Ա.Մ., Արժեթղթերի շուկայի զարգացման ուղիները Հայաստանի Հանրապետությունում / Եր.: Նահիրի, 2013. - 332 էջ
5. Սուքիասյան Ֆ.Պ., Մխոյան Լ.Ս., Մանվելյան Ա.Ռ., Արժեթղթերի շուկա: (Դասախոսություններ) /Գյումրի: «Իմաստասեր Անանիա Շիրակացի» համալս. հրատ., 2008. - 132 էջ
6. Ալլախյան Ս.Վ., Ֆինանսական ներդրումներ: Ու. Ձեռնարկ, Եր.: Ճարտարագետ, 2005. - 200 էջ
7. Շաթիրյան Է.Է., Մուրադյան Ս.Վ., Ֆինանսական իրավունք: Ու. ձեռնարկ /Երևան: ԵՊՀ հրատ., 2009. - 352 էջ
8. Սահակյան Ռ.Ա. Ֆինանսական գործիքներ և մեխանիզմներ: Ու. ձեռնարկ - Եր.: Տնտեսագետ, 2006. - 138 էջ:
9. Ֆինանսներ, դրամաշրջանառություն և վարկ /Դասագիրք/ Լ. Բաղանյան, Կ. Աբգարյան, Գ. Չատինյան, Ա. Մաթևոսյան և ուրիշներ, Ե., 2010, 588 էջ:

10. Галанов В.А., Рынок ценных бумаг. Учебник, М., Инфра-М., 2017.–416с.
11. Грэхем Б., Додд Д., Анализ ценных бумаг, Москва. Вильямс, 2016.–880с.
12. Инвестиции У. Шарп, Г. Александер, Д. Бэйли М., ИНФРА-М, 1997, 1024 с.
13. Кирьянов И.В., Рынок ценных бумаг и биржевое дело. Учебник, М., Инфра-М., 2017.–264с.
14. Михайленко М.Н., Рынок ценных бумаг: учебник и практикум. – М.: Юрайт, 2016. – 324с.
15. Миркин Я.М., Ценные бумаги и фондовый рынок. – М., 1995.488с.
16. Рид С.Ф., Лажу А.Р., Искусство слияний и поглощений, М., Альпина паблишер, 2011. – 960 с.
17. Лайди А., Валютный трейдинг и межрыночный анализ: Как зарабатывать на изменениях глобальных рынков. – М.: Альпина Паблишер, 2013. – 410 с.
18. Рынок ценных бумаг. Учебник (Под.ред.В.А.Галанова и А.И. Басова) – 2-ое изд. – М.: Финансы и статистика, 2006. -448 е.
19. Рынок ценных бумаг. Учебник Под. общ. ред. Н.И. Берзова – М.: Юрайт, 2016. -444 с.
20. Рынок ценных бумаг: учебное пособие / Б.В. Сребник. — Москва: КноРус, 2016. — 288 с.
21. Рынок ценных бумаг. Учебник . ред. Ю.А.Соколова М.: Юрайт, 2016. 383 с.
22. Селищев А.С., Маховикова Г.А., Рынок ценных бумаг. Учебник и практикум – М.: Юрайт, 2016. -484 с.
23. Халл Джон К., Опционы, фьючерсы и другие производные финансовые инструменты. Москва. Вильямс, 2013. – 1072с.
24. Чалдаева Л.А., Киялячков А.А., Рынок ценных бумаг. Учебник– М.: Юрайт, 2017. -342 с.
25. Ческидов Б.М., Рынок ценных бумаг. Учебник, Москва. , 2001.–384с.
26. Школик О. А., Финансовые рынки и финансово-кредитные институты. Уч. пособие. М., - Юрайт. 2016. – 288 с.

4. ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԳՈՐԾ

Ապահովագրության տեղն ու դերը շուկայական տնտեսության պայմաններում: Ապահովագրական համակարգի զարգացման արդի հիմնախնդիրները ՀՀ-ում: ՀՀ ապահովագրական շուկան և նրա հիմնական մասնակիցները: Ապահովագրական գործի պետական կարգավորումը և ինքնակար-

գավորումը: Ապահովագրական շուկան բնութագրող հիմնական ցուցանիշները: Ապահովագրության գործառույթները տնտեսական զարգացման արդի փուլում: Ապահովագրական գործունեության կազմակերպման հիմնախնդիրները: Ապահովագրական պայմանագիր, նրա մասնակիցների իրավունքները և պարտականությունները: Ապահովագրությունը միջազգային տնտեսական հարաբերություններում: Ապահովագրական ընկերության ֆինանսական կայունությունը և վճարունակությունը: Կամավոր և պարտադիր ապահովագրություն, նրանց տարբերիչ առաննահատկությունները: Պատասխանատվության ապահովագրություն, նրա տեսակները և հիմնական պայմանները: Ավտոտրանսպորտաին միջոցների ապահովագրությունը և զարգացման հեռանկարները: Բժշկական ապահովագրությունը և զարգացման միտումները ՀՀ-ում: Վերապահովագրությունը, նրա մեթոդները և կողմերի փոխհարաբերությունները: Ձեռնարկատիրական ռիսկերի ապահովագրությունը:

ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

1. Ֆինանսներ, դրամաշրջանառություն և վարկ /Դասագիրք/ Լ. Բադանյան, Կ. Աբգարյան, Գ. Չատինյան, Ա. Մաթևոսյան և ուրիշներ, Ե., 2010, 588 էջ:
2. Աբգարյան Կ.Հ., Ապահովագրությունը շուկայական տնտեսությունում: Դասախոսություն: Երևան: Տնտեսագետ, 2004. - 25 էջ
3. Ավետիսյան Վ., Դադունց Ա., Հակոբյան Մ., Հարությունյան Վ., Պարտադիր բժշկական ապահովագրության համակարգի ներդրման ուղիները Հայաստանի Հանրապետությունում. Երևան: Գիտություն, 2010.- 126 էջ
4. Կիրակոսյան Կ. Խ., Ապահովագրական գործ: Ուս. ձեռնարկ. Երևան: Կռունկ, 2011. - 352 էջ
5. Կիրակոսյան Կ., Ավետիսյան Ս., Գյուղատնտեսական կենդանիների փոխադարձ ապահովագրության կազմակերպումը: Խորհրդատվություն ֆերմերներին/ Երևան, 2007. - 44 էջ
6. Մարկոսյան Ա.Ա., Ավտոտրանսպորտային միջոցների ապահովագրության միջազգային փորձի կիրառման հիմնախնդիրները Հայաստանի Հանրապետությունում/ Երևան: ՀՀ ԳԱԱ «Գիտություն», 2014. - 208 էջ

7. Галаганов В.П., Основы страхования и страхового дела. Учебное пособие. — Москва : КноРус, 2016. — 216 с.
8. Гантенбайн М., Мата М., Защита активов и страхование. Что предлагает Швейцария. М., Альпина Паблишер. 2015. – 376 с.
9. Страхование и управление рисками. Учебник. Под ред. Черновой Г.В., — Москва. Юрайт. 2017. — 768 с.
10. Ермасов С.В., Ермасова Н.Б., Страхование: учебник. — Москва : Образование, 2008. — 624 с.
11. Роик В., Экономика, финансы и право социального страхования. Институты и страховые механизмы. Москва: Альпина Паблишер. – 2013. – 258 с.
12. Организация страхового дела. Учебник и практикум. Под ред. И.П.Хоминич, Е.В.Дик, — Москва. Юрайт. 2016. — 232 с.
13. Страхование: учебник / А.П. Архипов. — Москва: КноРус, 2016. — 336 с.
14. Страхование Учебник и практикум. Под ред. И.П.Хоминич, Е.В.Дик, — Москва. Юрайт. 2016. — 232 с.
15. Никулина Н. Н., Страхование. Теория и практика: уч. пособие. - М.: ЮНИТИ-[ДАНА], 2008. - 511 с
16. Гвозденко А.А., Страхование : учебник. Москва: Проспект, 2006. 464 с.
17. Тарасова Ю.А., Страхование Учебник и практикум. М.: Юрайт. 2017. 236с.
18. Сплетухов Ю.А., Дюжиков Е.Ф., Страхование. Учебник, М.: 2012. - 348 с.
19. Черных М.Н.Каячев Г.Ф., Каячева Л.В., Страхование: Финансовые аспекты. Уч. пособие. — Москва : КноРус, 2015. — 284 с
20. Балабанов И.Т., Балабанов А.И., Страхование Организация. Структура. Практика.,— СПб.. Питер. 2003. — 256 с.
21. Страхование: учеб для вузов / под ред. В. В. Шахова, Ю. Т. Ахвледиани. - М.: ЮНИТИ-[ДАНА], 2009. - 511 с.
22. Анисимов А.Ю., Костюхин Ю., Обухова А., Скрябин О., Страхование. Учебник и практикум. — Москва. Юрайт. 2016. — 186 с.

5. ՄԱՔՍԱՅԻՆ ԳՈՐԾ

«Վ մաքսային համակարգի ընդհանուր բնութագիրը: Մաքսային արժեքի որոշման մեթոդները: Մաքսային հսկողության իրականացման ձևերը: Մաքսային քաղաքականությունը և «Վ ինտեգրումը համաշխարհային տնտեսական գործընթացներին: Արտաքին տնտեսական գործունեություն սակագնա-

յին կարգավորման միջոցները: Ոչ սակագնային սահմանափակումների էությունը և ազդեցությունը տնտեսավարող սուբյեկտների տնտեսական գործունեության վրա: Արտաքին տնտեսական գործունեության սակագնային կարգավորման միջոցները: Մաքսային ռեժիմների տեսակները և կառուցվածքը: Մաքսահրավական կարգավորման մեթոդները: Մաքսային մարմինների կողմից իրականացվող օպերատիվ հետախուզական գործունեության իրականացումը: Մաքսային մարմինների կողմից ապրանքների և տրանսպորտային միջոցների հայտարարագրման մեխանիզմը: Ապրանքների ծագման երկրի որոշման կանոնները: Մաքսանենգությունը և նրա դեմ պայքարի իրականացումը մաքսային մարմինների կողմից: Ավելացված արժեքի գանձման կարգը մաքսային մարմինների կողմից:

ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

1. Ֆինանսներ, դրամաշրջանառություն և վարկ /Դասագիրք/ Լ. Բադանյան, Կ. Աբգարյան, Գ. Չատինյան, Ա. Մաթևոսյան և ուրիշներ, Ե., 2010, 588 էջ:
2. Ճուղություն Ա.Գ., Աբգարյան Կ.Հ., Մաքսային գործի հիմունքներ: Ուս. ձեռնարկ. Եր.: Ա. հ., 2007. -488 էջ
3. Նազարյան, Լ.Ս., Մաքսային գործ: (Տեսություն և պրակտիկա): Համառոտ դասընթաց. Երևան: Ա. հ., 2008. - 218 էջ
4. Դանիելյան Ա.Ս., Մաքսային գործի իրավական հիմունքները: Ուսումնական ձեռնարկ. Երևան: ԵՊՀ հրատ., 2011. -318 էջ
5. Միքայելյան Կ.Ա., Մաքսային գործի կազմակերպումը Հայաստանի Հանրապետությունում. Երևան: Տնտեսագետ, 2004. - 128 էջ
6. Բայբուրջյան Վ.Ա., Մաքսասակագնային կարգավորումը և մաքսային քաղաքականությունը ՀՀ-ում. Երևան: Հայաստան, 2008.- 40 էջ
7. Գրիգորյան Ռ. Լ., Ստեփանյան Ա.Շ, Մաքսային գործ: Ուս. ձեռնարկ. Երևան: ԵրՃՇՊՀ հրատ., 2012.-107 էջ.
8. Հարությունյան Ա.Ս., Մաքսային գործի կազմակերպման հիմնահարցեր: Ուսումնասմեթոդական ձեռնարկ. Եր.: Տիգրան Մեծ, 2002
9. Սուքիասյան Գ.Ա., Սուքիասյան Ն.Գ., Մաքսային իրավունք: Ուս. Ձեռնարկ. Եր.: Հեղինակային հրատարակություն, 2016.-470 էջ

10. Герашенко Г.П., Дианова В.Ю., Андрейчук Е.Л., Экономика таможенного дела. Учебник и практикум. Москва. Юрайт. – 2016. – 236 с.
11. Основы таможенного дела. Учебник. ред. Джабиева А.П., М.: 2017, 394 .
12. Попова Л.И., Товароведение и экспертиза в таможенном деле. Уч. пособие. М.- Юрайт. – 2017. – 227с.
13. Ершов А.Д., Завялова О.В., Система управления рисками в таможенном деле. М.: Гиорд. 2014. – 320 с.
14. Макрусев В. В. Основы системного анализа: учебник для студентов вузов/ В. В. Макрусев; Российская таможенная академия. -3-е изд.. - М.: Изд-во Российской таможенной академии, 2009. -573 с
15. Покровская В.В., Таможенное дело: учебник. – М.: Юрайт. – 2015. – 736с.
16. Основные аспекты совершенствования таможенного дела. Насретдинова И.Т., М.: Русайнс, 2017. – 108 с.
17. Таможенное дело: учебник, Г.А.Маховикова, Е.Е. Павлова. – М.: Юрайт, 2016. – 408 с.
18. Киладзе А.Б., Логистика в таможенном деле. Уч. пособие. М.: 2016. 144с.
19. Терешенкова А.Ю., Таможенные услуги: вопросы теории и практики. Монография. LAP Lambert Academic Publishing. 2011. – 260 с.
20. Мацкевич В., Цыкунов И., Грузицкий Ю., Тарарышкина Л., Таможенное дело. М.: Бысшая школа. – 2015. -360с.
21. Толкушкин А. В. Таможенное дело: учебник. -М.: Юрайт; М.: Высшее образование, 2009. -505 с.
22. Вологдин А. А. Правовое регулирование внешнеэкономической деятельности: учебное пособие для вузов: допущено УМО/ А. А. Вологдин. -2-е изд. -М.: Юрайт, 2011. -425 с.
23. Свинухов В. Г. Таможенно-тарифное регулирование внешнеэкономической деятельности и таможенная стоимость: учебник/ В. Г. Свинухов. -М.: Экономистъ, 2005. -271 с.
24. Афонин П. Н. Информационные таможенные технологии: учебник. - СПб.: Троицкий мост, 2012. -352 с.

6. ՀԱՇՎԱՊԱՀԱԿԱՆ ՀԱՇՎԱՌՈՒՄ ԵՎ ԱՌԻԴԻՏ

Տնտեսական հաշվառման բնութագիր. Տնտեսական հաշվառումը, ծագումն ու զարգացումը: Տնտեսական հաշվառումը որպես կառավարման ֆունկցիա: Տնտեսական հաշվառման հաշվային չափիչները: Տնտեսական

հաշվառման տեսակները: Վիճակագրական, հաշվապահական և օպերատիվ հաշվառման համեմատական բնութագիրը:

Հաշվապահական հաշվառման առարկան. Հաշվապահական հաշվառման առարկան, նրա կարևորագույն օբյեկտները: Տնտեսական պրոցեսները: Տնտեսական պրոցեսները որպես հաշվային օբյեկտներ: Դրանց դասակարգումը ըստ շրջապտույտի փուլերի: կազմակերպության ակտիվների, կապիտալի և պարտավորությունների սահմանումը:

Հաշվապահական հաշվեկշիռ և հաշիվներ: Կրկնակի գրանցում. Տեղեկատվության ամփոփման և երկակի արտացոլման հաշվեկշռային մեթոդը, նրա դերն ու նշանակությունը: Հաշվեկշռի ակտիվային ու պասիվային համարժեքությունը: Հաշվեկշիռը որպես կազմակերպության ակտիվների, սեփական կապիտալի և պարտավորությունների մնացորդային ամփոփման եղանակ: Հաշվեկշռի կառուցվածքն ու բովանդակությունը: Սկզբնական, փորձնական ու ամփոփիչ հաշվեկշիռներ: Հաշվեկշռի հոդվածների խմբավորումը ըստ արտադրության գործընթացին մասնակցության դերի: Հաշվեկշռի անալիտիկ հատկանիշները: Հաշվապահական հաշիվներ, դրանց կառուցվածքը և տեսակները: Հաշիվներում գրանցումներ կատարելու կարգը: Կրկնակի գրանցման էությունը: Կրկնակի գրանցման ֆունկցիաները: Գործառնությունների հետևանքով հաշվեկշռում տեղի ունեցող փոփոխությունները: Հաշվային թղթակցություններ: հաշվապահական գրանցումներ, դրանց տեսակները: Հաշվապահական հաշվառման վարման հիմնական կանոնները: Հաշվառման վարումը հայրենական արժույթով, անընդհատության սկզբունքով, կրկնակի գրանցման եղանակով: Սինթետիկ և անալիտիկ հաշվառման փոխկապվածությունը: Տնտեսական գորշառնությունների գրանցամատյանները: հաշվապահական հաշիվների համակարգը: Հաշիվների ու հաշվեկշռի փոխադարձ կապը: Ընթացիկ հաշվառման տվյալների ամփոփումն ու ստուգումը: Շրջանառության տեղեկագրի: Հաշվապահական հաշվառման հաշիվների դասակարգման նշանակությունը: Հաշիվների դասա-

կարգումն ըստ տնտեսական բովանդակության, նշանակման ու կառուցվածքի, հաշվառման տեսակների ու հաշվային համակարգի հետ ունեցած կապի: Հաշվապահական հաշիվների պլանը, անհրաժեշտությունը, բնութագրումը և կառուցվածքը:

Կազմակերպության հաշվառման կազմակերպումը. Կազմակերպության ղեկավարի իրավունքներն ու պարտականությունները հաշվապահական հաշվառման կազմակերպման գործում: Կազմակերպության գլխավոր հաշվապահի իրավունքներն ու պարտականությունները: Հաշվառման գրանցամատյանները, դրանց դերը հաշվային համակարգում: Հաշվապահական հաշվառման ձևերը և դրանց զարգացման հեռանկարները: Հաշվապահական հաշվառման մեթոդոլոգիական ղեկավարումը Հայաստանի Հանրապետությունում:

Հաշվապահական հաշվառման օրենսդրական դաշտը. Հաշվապահական հաշվառման մասին ՀՀ օրենքի մեկնաբանումը: Հաշվապահական ստանդարտների անհրաժեշտությունը, խնդիրները և անվանացանկը: Շահութահարկի, եկամտահարկի և ավելացրած արժեքի հարկի մասին ՀՀ օրենքների կարգավորիչ դերը հաշվապահական հաշվառման ոլորտում: Հաշվապահական հաշվառման հաշիվների պլանի էությունը, կառուցվածքն ու դերը հաշվային աշխատանքների կազմակերպման գործընթացում: Հաշվային պլանի և ստանդարտների ինտեգրացումը:

Ֆինանսական հաշվառում. Ֆինանսական հաշվառումը և նրա տեղեկատվական նշանակությունը. Ֆինանսական հաշվառման առարկան և նրա ուսումնասիրման օբյեկտները: Ֆինանսական տեղեկատվության ներկայացման անհրաժեշտությունը և նպատակը: Ֆինանսական տեղեկատվության օգտագործողները: Ֆինանսական կառավարման և հարկային հաշվապայայան համեմատական բնութագիրը: Ֆինանսական հաշվառման սկզբունքները:

Ֆինանսական հաշվառումը որպես ֆինանսական կառավարման կարևոր

րագույն տեղեկատվական աղբյուրը. Ֆինանսական հաշվառման կապը տնտեսական գործունեության ռազմավարության հետ: Ֆինանսական և վիճակագրական հաշվառման փոխկապակցվածությունը: Ֆինանսական հաշվառման դերը տնտեսական գործունեության վերլուծությունը տեղեկատվական աղբյուրների ապահովման գործընթացում:

Հիմնական միջոցների հաշվառումը. Հիմնական միջոցների սահմանումը, դասակարգումը, գնահատումը և ճանաչումը: Հիմնական միջոցների ձեռք բերման սկզբնական հաշվառումը, չափումը և մուտքի հաշվառումը: Հիմնական միջոցների մաշվածությունը, հաշվարկման մեթոդները և սինթետիկ հաշվառումը: Հիմնական միջոցների շահագործման ընթացքում կատարվող հետագա ծախսումների հաշվառումը: Հիմնական միջոցների վերագնահատումը և վերագնահատված միջոցների մաշվածության հաշվառումը: Հիմնական միջոցների գույքագրումը: Հիմնական միջոցների վերագնահատման և արդյունքների հաշվառումը: Հիմնական միջոցների օտարման հաշվառումը: Հիմնական միջոցների վարձակալության հաշվառումը: Հիմնական միջոցների արժեզրկման հաշվառումը:

Ներդրումային գույքի հաշվառումը. սահմանումը, ճանաչումը և սկզբնական չափումը: Ներդրումային գույքի հաշվապահական հաշվառման իրական արժեքի մոդելի և սկզբնական մոդելի էությունը: Վերադասակարգումների հաշվառումը: Ներդրումային գույքի օտարման հաշվառումը:

Ոչ նյութական ակտիվների հաշվառումը. սահմանումը, դասակարգումը, գնահատումը և ճանաչումը: Առանձին ձեռք բերված ոչ նյութական ակտիվների հաշվառումը: Ձեռնարկատիրական գործունեության միավորումների արդյունքում ձևավորվող դրական գույքիլի հաշվառումը: Պետական շնորհի միջոցով և փոխանակումների կարգով ձեռք բերված ոչ նյութական ակտիվների հաշվառումը: Ներստեղծված ոչ նյութական ակտիվների հաշվառումը: Ոչ նյութական ակտիվների ամորտիզացիայի հաշվառումը: Ոչ նյութական ակտիվների շրջանառությունից հանելու և օտարման հաշվառումը:

Ոչ ընթացիկ ֆինանսական ակտիվների հաշվառումը. Բաժնեմասնակցության մեթոդով հաշվառվող ներդրումների հաշվառումը: Կապակցված կազմակերպությունների կանոնադրական կապիտալում կատարված սկզբնական արժեքով հաշվառվող ոչ ընթացիկ ներդրումների հաշվառումը: Վաճառքի համար մատչելի ոչ ընթացիկ ֆինանսական ակտիվների հաշվառումը: Մինչև մարման ժամկետը պահվող երկարաժամկետ ներդրումների հաշվառումը: Որպես հեշավորման գործիք նախատեսված ոչ ընթացիկ ֆինանսական ակտիվների հաշվառումը: Ոչ ընթացիկ ֆինանսական ակտիվների արժեզրկման (անհավաքագրելիության) հաշվառումը:

Պաշարների հաշվառումը. Պաշարների սահմանումը, դասակարգումը և գնահատումը: Պաշարների ձեռք բերման փաստաթղթային ձևակերպումը, ձեռք բերման ծախսումների հաշվարկումը և մուտքի հաշվառումը: Պաշարների պահեստային և հաշվապահական հաշվառման տարբերակները: Նյութերի ծախսի փաստաթղթային ձևակերպումը և ծախսված նյութերի արժեքի գնահատման մեթոդները: Աճեցվող և բուլվող անասունների հաշվառման առանձնահատկությունները: Արագամաշ առարկաների շարժի հաշվառումը: Պատրաստի արտադրանքի և անավարտ արտադրության գնահատումը և հաշվառումը: Ապրանքային շարժի հաշվառման առանձնահատկությունները առևտրային կազմակերպություններում: Պաշարների գույքագրումը և հաշվեկշռային արժեքի չափումը ինքնարժեքից և իրացման զուտ արժեքից նվազագույնով:

Գործառնական և այլ ընթացիկ դեբիտորական պարտքերի հաշվառումը. սահմանումը և ճանաչումը: Վաճառքի գծով դեբիտորական պարտքերի հաշվառումը: Տրված ընթացիկ կանխավճարների հաշվառումը: Առհաշիվ տրված գումարների գծով ընթացիկ դեբիտորական պարտքերի հաշվառումը: Այլ ընթացիկ դեբիտորական պարտքերի հաշվառումը:

Ընթացիկ ֆինանսական ներդրումների հաշվառումը. Վաճառքի համար մատչելի ընթացիկ ֆինանսական ներդրումների հաշվառումը: Մինչև մարման ժամկետը պահվող կարճաժամկետ ներդրումների հաշվառումը: Տրա-

մադրված կարճաժամկետ փոխառությունների հաշվառումը: Որպես հեջավորման գործիք նախատեսված ընթացիկ ֆինանսական ակտիվների հաշվառումը: Ընթացիկ ֆինանսական ներդրումների արժեզրկման հաշվառումը:

Դրամական միջոցների հաշվառումը. Դրամական միջոցների և դրամական միջոցների համարժեքների սահմանումը: Դրամարկղային գործառնությունների հաշվառումը: Հաշվարկային, արտարժույթային և այլ բանկային հաշիվներով իրականացվող հաշվարկների հաշվառումը: Ճանապարհին գտնվող դրամական միջոցների, դրամական փաստաթղթերի և դրամական միջոցների համարժեքների հաշվառումը:

Եկամուտների հաշվառումը. Եկամուտների դասակարգումը: Արտադրանքի, ապրանքների, աշխատանքների, ծառայությունների իրացումից հասույթի սահմանումը, չափումը և ճանաչումը: Իրացված արտադրանքի և ապրանքների հետ վերադարձումից և գների իջեցումից հասույթի ճշգրտումը: Գործառնական այլ եկամուտների հաշվառումը: Արտասովոր եկամուտների հաշվառումը: Էական սխալների և հաշվապահական հաշվառման քաղաքականության ուղղման արդյունքում ստացված նախորդ տարիների գործառնական և ոչ գործառնական եկամուտների ճշգրտման հաշվառումը:

Ծախսերի հաշվառումը. Ծախսերի դասակարգումը: Իրացված արտադրանքի, ապրանքների, աշխատանքների և ծառայությունների ինքնարժեքի հաշվարկումը և հաշվառումը: Իրացման ծախսերի հաշվառումը: Վարչական ծախսերի հաշվառումը: Գործառնական այլ ծախսերի հաշվառումը: Ոչ գործառնական ծախսերի դասակարգումը և հաշվառումը: Արտասովոր ծախսերի հաշվառումը: Նախորդ տարիների ծախսերի ճշգրտման հաշվառումը: Շահութահարկի գծով ծախսերի բաժանումը ընթացիկ և հետաձգված հարկի գծով ծախսի և դրանց հաշվառումը:

Կանոնադրական կապիտալի հաշվառումը. Կանոնադրական կապիտալի ձևավորման առանձնահատկությունները և հաշվառման կարգը սեփականության տարբեր ձևերի պայմաններում: Կանոնադրական կապիտալի

շարժի հաշվառումը: Մասնակիցներից /հիմնադիրներից/ հետ գնված բաժնետոմսերի, փայերի հաշվառումը: Կազմակերպությունների էմիսիոն եկամտի ձևավորման և շարժի հաշվառումը:

Ակտիվների սկզբնական չափմանը հաջորդող գնահատումներից տարբերություններից հաշվառումը. Հիմնական միջոցների, ոչ նյութական ակտիվների, բնական ռեսուրսների վերագնահատումից առաջացած արժեքի աճի հաշվումը: Վաճառքի համար մատչելի ֆինանսական ակտիվները իրական արժեքով վերաչափումից գոյացած ֆինանսական հետևանքների հաշվումը: Հեջավորման գործիքների իրական արժեքով վերաչափման արդյունքում ձևավորված չիրացված շահույթների և վնասների հաշվառումը:

Ֆինանսական արդյունքի հաշվառումը. Հաշվետու ժամանակաշրջանի գուտ շահույթի կամ վնասի բաղադրիչները: Սովորական գործունեության եկամուտների և ծախսերի համադրման հաշվառումը: Ոչ գործառնական գործունեությունից ֆինանսական արդյունքի և արտասովոր դեպքերից ֆինանսական հետևանքի հաշվառումը: Էական սխալների ուղղման և հաշվապահական հաշվառման քաղաքականության փոփոխությունների հետևանքով նախորդ տարիների չբաշխված շահույթի /չծածված վնասի/ մնացորդի ճշգրտման հաշվառումը: Հաշվետու տարվա ֆինանսական արդյունքի և նրա բաշխման հաշվառումը:

Ոչ ընթացիկ պարտավորությունների հաշվառումը. Ֆինանսական գործիքների արդյունքում ձևավորվող ֆինանսական պարտավորությունների սահմանումը, դասակարգումը, ճանաչումը: Երկարաժամկետ բանկային վարկերի և փոխառությունների գծով պարտավորությունների հաշվառումը: Ֆինանսական վարձակալության գծով պարտավորությունների հաշվառումը: Ամորտիզացված արժեքով հաշվառվող ֆինանսական պարտավորությունների գծով առաջացած փոխառության ծախսումների հաշվառումը: Երկարաժամկետ պարտավորությունների ռիսկայնության հետ կապված որպես հեջավորման գործիք նախատեսված ոչ ընթացիկ ֆի-

նանսական պարտավորությունների հաշվառումը: Ակտիվներին վերաբերող շնորհների, բացասական գույքիլի, ոչ ընթացիկ պահուստների հաշվառումը:

Ընթացիկ պարտավորությունների հաշվառումը. Կարճաժամկետ վարկերի և փոխառությունների ձեռք բերման և մարման հաշվառումը: Գնումների գծով կրեդիտորական պարտքերի հաշվառումը: Բյուջեի պարտքերի գծով ձևավորման ընթացիկ պարտավորությունների հաշվառումը: Աշխատավարձի և աշխատակիցների հետ այլ կարճաժամկետ հատուցումների գծով կրեդիտորական պարտքի հաշվառումը: Պարտադիր սոցիալական ապահովագրության գծով կրեդիտորական պարտքի հաշվառումը: Այլ ընթացիկ պարտավորությունների հաշվառումը:

Ֆինանսական հաշվետվություններ. Ֆինանսական հաշվետվությունների փաթեթը և նրա տեղեկատվական նշանակությունը. Ֆինանսական հաշվետվությունների նպատակը: Ֆինանսական հաշվետվությունների բաղկացուցիչները: Ֆինանսական հաշվետվությունների պատրաստման և ներկայացման կարգը: Պատասխանատվություն ֆինանսական հաշվետվությունների համար: Հաշվապահական հաշվառման քաղաքականությունը և ֆինանսական հաշվետվություններում արտացոլվող տեղեկատվությանը ներկայացվող պահանջները: Հաշվապահական հաշվեկշիռը, կառուցվածքը, բովանդակությունը և տեղեկատվական նշանակությունը: Ֆինանսական արդյունքների մասին հաշվետվությունը և նրա հիմնական հոդվածները: Սեփական կապիտալում փոփոխությունների մասին հաշվետվության տողային հոդվածները և տեղեկատվության վերլուծական նշանակությունը: Դրամական միջոցների հոսքերի մասին հաշվետվությունը և գործառնական, ներդրումային ու ֆինանսական գործունեության դրամական հոսքերի մասին տեղեկատվության վերլուծական նշանակությունը:

Կառավարչական հաշվառման էությունը և կազմակերպումը. Կառավարչական հաշվառման էությունը, բովանդակությունը (կառավարչական և

արտադրական) և նշանակությունը կազմակերպության արտադրական գործունեության կառավարման համար: Կառավարչական և ֆինանսական հաշվառման նմանությունների և տարբերությունների վերլուծությունը և փոխադարձ կապը: Կառավարչական հաշվառման նպատակը, տեղեկատվության օգտագործողները, կառավարչական հաշվառման կողմից ներկայացվող տեղեկատվության բովանդակությունը, հաշվետվությունների պարբերականությունը: Կառավարչական հաշվառման կազմակերպումը և կառավարումը: Կառավարչական հաշվառման տեղը ՀՀ հաշվապահական հաշվառման համակարգի բարեփոխումների գործընթացում:

Արտադրական ծախսումների դասակարգումը և հաշվառման սկզբունքը.

Հասկացություն արտադրական ծախսումների մասին: Ծախսեր և ծախսումներ կատեգորիաների հաշվապահական բովանդակությունը: Արտադրական ծախսումների և տնտեսական ծախսերի էությունը և հաշվառման առանձնահատկությունները: Հաշվետու ժամանակաշրջանին և թողարկվող արտադրատեսակին վերագրվող ծախսերը և ծախսումները: Արտադրական ծախսումների դասակարգումը՝ հիմնական և վերադիր ծախսումների, հաստատուն և փոփոխուն ծախսումների: Արտադրանքի ինքնարժեքի ձևավորումը և տարրերը: Ուղղակի և անուղղակի արտադրական ծախսումները:

Արտադրական ծախսումների հաշվառումը. Արտադրական ծախսումների սինթետիկ հաշվառման ընդհանուր սխեման: Կառավարչական հաշվառման հաշիվների դասի ֆունկցիոնալ նշանակությունը: Ուղղակի արտադրական ծախսումների հաշվառումն ու բաշխումը: Ուղղակի նյութական ծախսումների հաշվառումը: Ծախսված նյութերի գնահատման մեթոդները: Արտադրական թափոնների հաշվառումը: Աշխատանքի վճարման գծով և սոցիալական ապահովագրության վճարների գծով ուղղակի ծախսումների հաշվառումը: Այլ ուղղակի արտադրական ծախսումների հաշվառումը: Օժանդակ արտադրության ծախսումների հաշվառումը: Օժանդակ արտադրությունների փոխադարձ ծառայությունների ինքնարժեքի որոշման առանձնահատկությունները:

Անուղղակի արտադրական ծախսումների հաշվառումն ու բաշխումը:
Անուղղակի ծախսումների բաշխման բազաները:

Արտադրական ծախսումների ամփոփ հաշվառումը և արտադրանքի ինքնարժեքի կալկուլյացիան. Արտադրական ծախսումների ամփոփ հաշվառման մեթոդները: Ծախսումների հաշվառման առարկայական, պատվերային և փուլային մեթոդներով թողարկված արտադրանքի ինքնարժեքի հաշվարկումը և կատարված ծախսումների բաշխումը պատրաստի և անավարտ արտադրության միջև: Անավարտ արտադրության գնահատման մեթոդները: Ծախսումների հաշվառման նորմատիվային համակարգը: Ստանդարտ (նորմատիվային) ծախսումներով ինքնարժեքի ձևավորումը: Նորմաների փոփոխության հաշվառումը: Նորմայից շեղումների հաշվառումը: Փաստացի ինքնարժեքի որոշումը: Նորմատիվային կալկուլյացիան և շեղումների վերլուծությունը ըստ առաջացման տեղերի և պատասխանատվության կենտրոնների: Միավոր արտադրանքի ինքնարժեքի կալկուլյացիան: Կալկուլյացիայի տեսակները և տեղեկատվական նշանակությունը գնագոյացման պրոցեսում:

Ծախսումների կառավարման համակարգը. Արտադրական ծախսումների և արտադրանքի ծավալի հարաբերակցությունը: Արտադրանքի ինքնարժեքի հաշվառումը ըստ հաստատուն և փոփոխուն ծախսումների: Փոփոխուն ծախսումների հաշվառման համակարգը: Արտադրական ծախսումների, արտադրության ծավալների և ֆինանսական հետևանքների փոխ հարաբերության մարժինալ վերլուծությունը:

Ոչ ընթացիկ ակտիվների վերլուծությունը. Վերլուծության նշանակությունը, խնդիրները և տեղեկատվության աղբյուրները: Ոչ ընթացիկ ակտիվների վերլուծությունն ըստ կազմի ու կառուցվածքի: Ոչ ընթացիկ նյութական ակտիվների առկայության, կազմի ու կառուցվածքի վերլուծությունը: Հիմնական միջոցների վերլուծությունը: Հիմնական միջոցներով կազմակերպության ապահովվածության վերլուծությունը: Հիմնական մջոց-

ների առկայության, կազմի ու կառուցվածքի վերլուծությունը: Հիմնական մջջոցների օգտագործման արդյունավետության մակարդակի վրա ազդող գործոնների վերլուծությունը: Ոչ նյութական ակտիվների վերլուծությունը: Ոչ նյութական ակտիվների առկայության, կազմի ու կառուցվածքի վերլուծությունը: Ոչ նյութական ակտիվները ըստ տարբեր ուղղությունների: Ոչ նյութական ակտիվների իրացվելիության, շահութաբերության և շրջանառելիության վերլուծությունը: Ոչ ընթացիկ ֆինանսական ակտիվների վերլուծությունը: Ոչ ընթացիկ ֆինանսական ակտիվների առկայության, կազմի և կառուցվածքի վերլուծությունը: Ոչ ընթացիկ ֆինանսական ակտիվների շահութաբերության վերլուծությունը:

Ընթացիկ ակտիվների վերլուծությունը. Վերլուծության նշանակությունը, խնդիրները և տեղեկատվական աղբյուրները: Ընթացիկ ակտիվների կազմի ու կառուցվածքի վերլուծությունը: Պաշարների վերլուծությունը: Պաշարների առկայության, կազմի ու կառուցվածքի վերլուծությունը: Նյութական պաշարների վերլուծությունը: Նյութական պաշարներով կազմակերպության ապահովվածության վերլուծությունը: Արտադրական և նյութատեխնիկական մատակարարման ծրագրերի համապատասխանության գնահատումը: Նյութական պաշարների օգտագործման արդյունավետության ցուցանիշների վերլուծությունը: Նյութատարության գործոնային վերլուծությունը: Ապրանքային պաշարների վերլուծությունը: Ապրանքային հաշվեկշռի վերլուծությունը: Արտադրանքի արտադրության վերլուծությունը: Արտադրական ծրագրի ձևավորման և կատարման վերլուծությունը: Արտադրանքի արտադրության վերլուծությունն ըստ տեսականու, կառուցվածքի, որակի և համաչափության: Արտադրանքի ծավալի վրա ազդող գործոնների վերլուծությունը: Աշխատաժամանակի օգտագործման վերլուծությունը: Աշխատանքի արտադրողականության գործոնային վերլուծությունը: Արտադրանքի աշխատատարության վերլուծությունը: Պայմանագրային պարտավորությունների կատարման վեր-

լուծությունը: Արտադրանքի իրացման վերլուծությունն ըստ առանձին շուկաների: Ծախսերի վերլուծությունը: Ծախսերի կազմի և կառուցվածքի վերլուծությունը: Ծախսերի դասակարգումը ըստ տարբեր հատկանիշների: Արտադրանքի ինքնարժեքի վերլուծությունն ըստ տնտեսական տարրերի: Ուղղակի նյութական ծախսումների վերլուծությունը: Ուղղակի աշխատանքային ծախսումների վերլուծությունը: Անուղղակի արտադրական ծախսումների վերլուծությունը: Շրջանառության ծախսերի վերլուծությունը: Իրացման ծախսերի վերլուծությունը: Վարչական ծախսերի վերլուծությունը: Արտադրանքի ինքնարժեքն ընդհանրացնող ցուցանիշների վերլուծությունը: Փոփոխուն ծախսերի վերլուծությունը: Հաստատուն ծախսերի վերլուծությունը: Ծախսերի մակարդակի նվազեցման ռեզերվների վերլուծությունը: Դեբիտորական պարտքերի վերլուծությունը: Դեբիտորական պարտքերի կազմի և կառուցվածքի վերլուծությունը: Դեբիտորական պարտքերի վերլուծությունը ըստ գոյացման ժամկետների և պատճառների: Դեբիտորական պարտքերի շրջանառելիության վերլուծությունը: Դրամական հոսքերի վերլուծությունը: Դրամական հոսքերի վերլուծությունը ըստ գործառնական, ներդրումային և ֆինանսական ոլորտների: Դրամական միջոցների համարժեքների վերլուծությունը:

Սեփական կապիտալի վերլուծությունը. Վերլուծության նշանակությունը, խնդիրները և տեղեկատվական աղբյուրները: Սեփական կապիտալի առկայության, կազմի և կառուցվածքի վերլուծությունը: Կանոնադրական կապիտալի վերլուծությունը: Բաժնետոմսերի շահույթբերության վերլուծությունը: Ֆինանսական արդյունքների գնահատումը: Կուտակված շահույթի վերլուծությունը: Ֆինանսական արդյունքների վերլուծությունն ըստ կազմի ու կառուցվածքի: Եկամուտների և ծախսերի վերլուծությունը: Իրացումից շահույթի գործոնային վերլուծությունը: Գործառնական այլ գործունեությունից և ոչ գործառնական գործունեությունից եկամուտների և ծախսերի վերլուծությունը: Զուտ

շահույթի բաշխման և օգտագործման վերլուծությունը:

Ոչ ընթացիկ պարտավորությունների վերլուծությունը. Վերլուծության նշանակությունը, խնդիրները և տեղեկատվական աղբյուրները: Ոչ ընթացիկ պարտավորությունների վերլուծությունն ըստ կազմի ու կառուցվածքի: Ոչ ընթացիկ ֆինանսական պարտավորությունների վերլուծությունը:

Երկարաժամկետ վարկերի և փոխառությունների վերլուծությունը: Երկարաժամկետ վարկերի օգտագործման արդյունավետության վերլուծությունը:

Ընթացիկ պարտավորությունների վերլուծությունը. Վերլուծության նշանակությունը, խնդիրները և տեղեկատվական աղբյուրները: Ընթացիկ պարտավորությունների կազմի ու կառուցվածքի վերլուծությունը: Ընթացիկ ֆինանսական պարտավորությունների վերլուծությունը: Կարճաժամկետ վարկերի օգտագործման արդյունավետության վերլուծությունը: Կրեդիտորական պարտքերի վերլուծությունը: Կրեդիտորական պարտքերի վերլուծությունը ըստ գոյացման ժամկետների և պատճառների: Կրեդիտորական պարտքերի շրջանառելիության վերլուծությունը:

Ֆինանսական ցուցանիշների վերլուծությունը. Վերլուծության նշանակությունը, խնդիրները և տեղեկատվական աղբյուրները: Հաշվապահական հաշվեկշռի վերլուծական հատկությունները: Հաշվապահական հաշվեկշռի կազմի ու կառուցվածքի վերլուծությունը: Ֆինանսական գործակիցների համակարգը: Հաշվեկշռի իրացվելիության վերլուծությունը: Հաշվեկշռի տարբեր բաժինների վերախմբավորումն ըստ իրացվելիության աստիճանի: Ակտիվների իրացվելիության վերլուծությունը: Գործարար ակտիվության վերլուծությունը: Ընթացիկ ակտիվների շրջանառելիության վերլուծությունը: Շրջանառելիության փոփոխության տնտեսական հետևանքի որոշումը: Շահութաբերության վերլուծությունը: Ակտիվների շահութաբերության վերլուծությունը: Իրացման ծավալի շահութաբերության վերլուծությունը: Սեփական կապիտալի շահութաբերության վերլուծությունը: Ֆինանսական կայունության վերլուծությունը: Սեփական և փոխառու կապիտալի օգտագործման արդյու-

նավետության գնահատումը: Ֆինանսական լծակի վերլուծությունը: Սեփական ընթացիկ ակտիվների վերլուծությունը: Շահութաբերության շեմի որոշումը: Ֆինանսական կայունության պաշարի գնահատումը: Ֆինանսական դրության կարճաժամկետ կանխատեսումը:

Ֆինանսական դրության ամփոփ գնահատումը:

Անվճարունակ կազմակերպության ֆինանսական վերլուծության առանձնահատկությունները. Վերլուծության նշանակությունը, խնդիրները և տեղեկատվական աղբյուրները: Հաշվապահական հաշվեկշռի կառուցվածքի գնահատման առանձնահատկությունները: Կազմակերպության վճարունակության կորստի և վերականգնման վերլուծությունը: Սնանկացման ռիսկի վերլուծությունը Ալտմանի եղանակով: Վճարունակության մակարդակի բարելավման գծով ռեզերվների վերլուծությունը:

Աուդիտի էությունը և բովանդակությունը. Աուդիտի առաջացումը: Աուդիտի անհրաժեշտությունը: Աուդիտի էությունը: Ֆինանսական հաշվետվություններից օգտվողները: Աուդիտի նպատակները և խնդիրները: Աուդիտի անցկացման փուլերը: Ֆինանսական հաշվետվությունների ծավալը: Աուդիտի տեսակները: Աուդիտի տեղը վերահսկողության համակարգում: Աուդիտը և վերահսկողությունը:

Աուդիտորական գործունեությունը և նրա կարգավորումը. գործունեության կարգավորումը: Աուդիտում ձեռնարկատիրական գործունեության հիմնական իրավական ձևերը: Ատեստավորումը և արտոնագրումը: Աուդիտի սուբյեկտները: Փորձաքննություն և ստուգում ըստ պետական օրգանների հանձնարարության: Փորձաքննության և ստուգման կազմակերպման առանձնահատկությունները: Փորձագետ հաշվապահի պարտականությունները և իրավունքները: Աուդիտորների իրակական և մասնագիտական պատասխանատվությունը: Աուդիտորական գործունեությունը հանրապետությունում:

Աուդիտի մեթոդոլոգիական և աուդիտորական ստանդարտները. Աուդիտորական ստանդարտների նպատակները և հիմնական սկզբունքները:

Միջազգային աուդիտորական ստանդարտները: Հայաստանի Հանրապետության աուդիտորական ստանդարտների բովանդակությանը ներկայացվող պահանջները:

Աուդիտորական ստուգման ռազմավարությունը. Աուդիտորական ստուգման ռազմավարության որոշումը: Աուդիտի պլանավորումը: Նախապլանային նախապատրաստումը: ձեռնարկության վերաբերյալ ընդհանուր ինֆորմացիայի ստացումը: Աուդիտի նյութատարության որոշումը: Աուդիտորական ռիսկի գնահատումը: ներքին վերահսկողության համակարգի գնահատումը: Փորձագետների աշխատանքի օգտագործումը:

Աուդիտորական եզրակացություն. Աուդիտորական հաշվետվության կառուցվածքը և ձևերը: Աուդիտ որական եզրակացությունների տեսակները: Տեղեկատվություն ղեկավարների համար: Աուդիտորական հաշվետվության կազմման թվականը, իրադարձություններ հաշվեկշռի ֆինանսական հաշվետվություններից հետո:

Ֆինանսական արդյունքների հաշվետվությունների կազմման ճշտության ստուգումը. Արտադրանքի իրացումից ստացված հասույթի ձևավորման ճշտության ստուգումը: Արտադրության և իրացման ծախսերի ձևավորման ճշտության ստուգումը /ուղղակի ծախսերի, աշխատավարձի և սոցիալական ապահովագրության, արտադրության նախապատրաստման և յուրացման, ընդհանուր արտադրական և ընդհանուր տնտեսական, ատևորային ծախսերի/: Շահույթի ձևավորման ճշտության ստուգումը: Իրացման արդյունքների արտացոլման ճշտության որոշումը: Շահույթի օգտագործման ճշտության ստուգումը:

ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

1. Սարգսյան Ա.Զ., Համբարձումյան Ռ.Պ., Սարգսյան Գ.Ա., Հաշվապահական հաշվառում: Ուս. Ձեռնարկ. Երևան: Տիգրան Մեծ, 2009. - 524 էջ
2. Սարգսյան Ա.Զ., Պողոսյան Մ.Բ., Կառավարչական հաշվառում: Ուս. ձեռնարկ. Երևան: Տնտեսագետ, 2009. - 167 էջ

3. Սարգսյան Ա.Ջ., Սարգսյան Ա.Հ., Մարջանյան Ա.Մ., Ֆինանսական հաշվառման հիմունքները /Երևան: Տնտեսագետ, 1999. - 164 էջ
4. Մովսիսյան Թ.Հ., Հաշվապահական հաշվառում. Երևան: ԹՄ Աուդիտ ՓԲԸ, 2015. - 484 էջ
5. Աուդիտ: Ու.ձեռնարկ/ Ա.Ջ. Սարգսյան, Կ.Ա.Առաքելյան, Ս.Ծ.Ղազարյան, Ա.Կ.Առաքելյան, Եր. Տիգրան Մեծ. 2008. - 160 էջ
6. Բայադյան Ա.Հ., Ֆինանսական վերլուծություն: Ուսումնական ձեռնարկ /Երևան: Լիմուշ, 2013. - 294 էջ
7. Գասպարյան Ն., Զուրաբյան Կ., Սահակյան Հ., Հաշվապահական հաշվառում: Ու. ձեռնարկ. Եր.: ՀՈՒՄԿ կրթական հիմնադրամ, 2012. - 160 էջ
8. Կիրակոսյան Գ.Ե., Սարգսյան Ա.Ջ., Ճուղուրյան Ա.Գ., Ավետիսյան Է.Հ., Մենեջմենթի ֆինանսական տեղեկատվություն: Ե.: ԱԱԱԱ, 2005. - 474 էջ:
9. Հարությունյան Ա., Հովհաննիսյան Հ., Ֆինանսական հաշվետվությունների պատրաստում: (Ուսումնական ձեռնարկ) / Ե.: ԱԱԱԱ, 2002. - 450 էջ
10. Հարությունյան Ա., Հարությունյան Ա., Ֆինանսական հաշվետվությունների պատրաստում-2: Ու. ձեռնարկ. Երևան: ԱԱԱԱ, 2003. - 442 էջ
11. Հարությունյան Ա., Հովհաննիսյան Հ., Ֆինանսական հաշվառման հիմունքներ: Ու. ձեռնարկ. Եր.: «ԱԱԱԱ», 2005. - 452 էջ
12. Ճուղուրյան Ա.Գ., Աբրահամյան Ա.Գ., Սարգսյան Ա.Ջ., Վարդանյան Ա.Ս., Զաքոյան Է.Վ., Կարապետյան Թ.Գ., Հաշվապահական հաշվառումը բանկերում: Ու. Ձեռնարկ. Երևան: Հեղ. հրատ, 2003. - 301 էջ
13. Ճուղուրյան Ա.Գ., Գասպարյան Կ.Է., Հաշվապահական հաշվառումը հանրային հատվածում. Երևան: Էդիթ Պրինտ, 2012.-104 էջ
14. Ճուղուրյան Ա.Գ., Կառավարչական հաշվառում: Ու. ձեռնարկ Երևան: Տնտեսագետ, 2005. - 403 էջ
15. Ճուղուրյան Ա.Գ., Հարկային հաշվապահություն: (Ուսումնական ձեռնարկ). Երևան: Ա.հ., 2001. - 104 էջ
16. Մովսիսյան Թ.Հ., Փաստաթղթավորում: Հաշվապահական հաշվառման վարման ձևեր. Երևան: Զանգակ-97, 2003. - 351 էջ
17. Սահակյան Հ., Զուրաբյան Կ., Ֆինանսական հաշվառում: Ուսումնական ձեռնարկ / Երևան: ՀՈՒՄԿ հիմնադրամ, 2008. - 132 էջ
18. Սարգսյան Ա., Մարջանյան Ա., Ոչ ընթացիկ ակտիվների հաշվառումը. - Եր., Տնտեսագետ, 2003. - 152 էջ
19. Սարգսյան Ա.Ջ., Առաքելյան Ա.Կ., Կառավարչական վերլուծություն: Ուսումնական ձեռնարկ /Երևան: Տիգրան Մեծ, 2011. - 128 էջ.
20. Ֆինանսական հաշվետվությունների միջազգային ստանդարտներ

21. Кондраков Н.П. Бухгалтерский учет. Уч. пособие. М.:Инфра М, 2011.848с.
22. Аудит: учебник / В.П. Суйц. — Москва: КноРус, 2015. — 287 с.
23. Теория бухгалтерского учета : учебник / Т.М. Рогоуленко, С.В. Пономарева. — Москва: КноРус, 2016. — 172 с.
24. Лытнева Н.А., Малявкина Л.И., Федорова Т.В., Бухгалтерский учет. М.: Инфра-М., 2013. – 512с.
25. Бухгалтерский учет и анализ: учебник и практикум для прикладного бакалавриата / Г. В. Шадрина, Л. И. Егорова. М.: Юрайт, 2015. 429 с.
26. Лебедева Е.М., Бухгалтерский учет. Уч. пособие. М.: . 2012. 304с.
27. Миславская Н.А., Поленова С.Н., Бухгалтерский учет. Учебник. М.: Дашков и Ко. 2012. – 592с.
28. Гомола А.И., Кириллов В.Е., Кириллов С.В., Бухгалтерский учет. Учебник. М.: Академия. 2013. – 480с.
29. Бухгалтерский учет и анализ: учебник/ О. А. Агеева, Л. С. Шахматова. - М.: Юрайт, 2015. -509 с
30. Арнс Э.А., Лоббек Дж. К. Аудит. М Финансы и статистика 1995г. 560с
31. Савицкая, Г.В. Экономический анализ: учебник / Г.В. Савицкая. – 12-е изд., доп., испр. – М.: Новое знание, 2006. – 679 с.
32. Теория экономического анализа: учебник / А. Д. Шеремет. - 2-е изд., дополненное. - Москва: Инфра-М, 2010. - 367 с
33. Коволев В.В., Коволев Вит. В. Анализ баланса или как понимать баланс. М.; - Проспект. 2012. – 784с.
34. Фельдман И.А., Бухгалтерский учет. Учебник. М.: Юрайт. 2014. – 288с.
35. Баканов М. И., Мельник М. В., Шеремет А. Д., Теория экономического анализа. Учебник.- М.: Финансы и статистика, 2005, — 536 с.
36. Селезнева, Н.Н. Финансовый анализ. Управление финансами: уч. Пособие / Н.Н. Селезнева, А.Ф. Ионова. М.: Юнити-Дана, 2005.–639 с.
37. Басовский, Л.Е. Комплексный экономический анализ хозяйственной деятельности: учеб. пособие / Л.Е. Басовский, Е.Н. Басовская. – М.: ИНФРА-М, 2005. – 366 с.
38. Крылов, Э.И. Анализ финансовых результатов, рентабельности и себестоимости продукции: учеб. пособие / Э.И. Крылов. – М.: Финансы и статистика, 2005. – 720 с.

7. ՎԻՃԱԿԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆ

Վիճակագրության առարկան, մեթոդը և խնդիրները. Վիճակագրական գիտության զարգացման փուլերը և նրա առարկան: Վիճակագրության մեթոդը և նրա հիմնական առանձնահատկությունները: Վիճակագրական գիտության կառուցվածքը, նրա հիմնական ճյուղերը: Վիճակագրության կապը մյուս գիտությունների հետ: Վիճակագրական օրինաչափություններ և ցուցանիշներ: Վիճակագրության խնդիրները շուկայական հարաբերությունների ձևավորման և զարգացման ժամանակաշրջանում: Վիճակագրության կազմակերպումը ՀՀ-ում և մյուս երկրներում: Միջազգային վիճակագրական օրգանները:

Վիճակագրական դիտարկում. Վիճակագրական դիտարկումը որպես հետազոտության սկզբնական փուլ: Վիճակագրական դիտարկման ձևերը, տեսակները և եղանակները: Վիճակագրական դիտարկման օբյեկտը և միավորը: Դիտարկման նպատակը, պլանը և ծրագիրը: Վիճակագրական դիտարկման կազմակերպական հարցերը: Դիտարկման օրգանները:

Վիճակագրական խմբավորումներ, աղյուսակներ, գրաֆիկներ և բաշխման շարքեր. Վիճակագրական խմբավորումների էությունը և տեսակները: Խմբավորվող հատկանիշի ընտրության սկզբունքները: Խմբավորումների տեսակները: Խմբերի թվի և խմբավորման միջակայքի որոշումը: Երկրորդվող խմբավորումներ: Վիճակագրական աղյուսակը և նրա տարրերը: Վիճակագրական աղյուսակների տեսակները: Վիճակագրական աղյուսակների ենթակայի կառուցման և ստորոգյալի մշակման սկզբունքները: Վիճակագրական գրաֆիկների էությունը և տեսակները: Գրաֆիկական մեթոդի օգտագործումը սոցիալ-տնտեսական հետազոտություններում: Բաշխման շարքեր, դրանց էությունը և հիմնական տարրերը: Բաշխման շարքերի կառուցումը ըստ որակական և քանակական հատկանիշների: Ընդհատվող և միջակայքային շարքեր: Բաշխման օրենքները:

Բացարձակ, հարաբերական և միջին մեծություններ, տատանման ցուցանիշներ. Բացարձակ մեծությունների էությունը, տեսակները և չափի միա-

վորները: Հարաբերական մեծությունների էությունը, տեսակները և հաշվարկման եղանակները: Բացարձակ և հարաբերական մեծույունների փոխկապակցությունը, նրա համայիր կիրառման անհրաժեշտությունը: Միջին մեծությունների մեթոդը որպես գիտական ընդհանրացման կարևորագույն հնարք: Միջինների տեսակները /թվաբանական, հարմոնիկական, կառուցվածքային/ և հաշվարկման եղանակները: Վարիացիայի հիմնական ցուցանիշները: Միջին թվաբանականի և դիսպերսիայի հատկությունները: Դիսպերսիայի տեսակները: Դիսպերսիաների գումարման կանոնը:

Ընտրանքային դիտարկում. Հասկացություն ընտրանքային դիտարկման մասին: Ընտրանքային մեթոդի տեսական հիմունքները: Գլխավոր և ընտրանքային համակցություններ, նրանց ընդհանրական բնութագրերը: Ընտրանքի տեսակները, գլխավոր համակցությունից միավորների ընտրման եղանակները: Ընտրանքային դիտարկման սխալները: Ընտրանքի անհրաժեշտ թվի որոշումը: Գլխավոր համակցության վրա ընտրանքային տվյալների տարածման եղանակները: Ընտրանքային դիտարկման ընդարձակ կիրառման անհրաժեշտությունը շուկայական հարաբերությունների պայմաններում:

Դինամիկայի շարքեր. Դինամիկայի շարքեր հասկացությունը, նրա տեսակները և կառուցման սկզբունքները: Դինամիկայի շարքերի վերլուծական ցուցանիշները: Դինամիկայի շարքերի միջին ցուցանիշները: Դինամիկայի շարքերի զարգացման հիմնական միտումների բացահայտման մեթոդները: Սեզոնային տատանումների վիճակագրական ուսումնասիրության մեթոդները: Դինամիկայի շարքերի ցուցանիշների օգտագործումը սոցիալ-տնտեսական երևույթների կանխատեսման նպատակով:

Ինդեքսներ. Ինդեքսների բնորոշումը: Անհատական և ընդհանուր ինդեքսներ: Ագրեգատային ինդեքսներ: Միջին թվաբանական և միջին հարմոնիկ ինդեքսներ: Փոփոխուն և կայուն կշիռներով ինդեքսներ: Փոփոխուն և կայուն կազմերով ինդեքսներ: Տերիտորիալ ինդեքսներ: Ինդեքսների փոխկապակցությունը: Երևույթների դինամիկայի վերլուծության ինդեքսային մեթոդը:

Երևույթների փոխկապակցության ուսումնասիրությունը. Կապերի տեսակները: Արդյունքային և գործոնային հատկանիշներ: Կապերի ուսումնասիրման վիճակագրական մեթոդները: Կապերի ուսումնասիրման վերլուծական խմբավորումների մեթոդը: Կապերի ուսումնասիրման հաշվեկշռային և ինդեքսային մեթոդները: Կոռելյացիոն և ռեգրեսիոն մեթոդներ: Գծային և ոչ գծային ռեգրեսիա և կոռելյացիա: Մասնակի և բազմակի կոռելյացիա: Կորելյացիոն և ռեգրեսիոն հավասարումների պարամետրերի իմաստի մեկնաբանումը: կապերի սերտության չափման ցուցանիշները /Ֆեխների գործակիցը, ռանգային և կորելացիայի գործակիցները, ուղղագիծ կորելացիայի գործակիցը, կորելացիայի հարաբերություն/:

Բնակչության վիճակագրություն. Բնակչության թվի և կազմի ցուցանիշները: Բնակչության բնական և մեխանիկական շարժի ցուցանիշները: Մահացության աղյուսակները և բնակչության հեռանկարային թվի հաշվարկը:

Աշխատանքի շուկայի վիճակագրություն. վիճակագրության ցուցանիշների համակարգը: Աշխատանքային ռեսուրսների թվի, կազմի և տեղաբաշխման ուսումնասիրությունը: Զբաղվածության և գործազրկության ցուցանիշները: Աշխատողների թվի, կազմի և շարժի ցուցանիշները: Աշխատաժամանակի և աշխատատեղերի օգտագործման ցուցանիշները:

Ազգային հարստության վիճակագրություն. Ազգային հարստության հասկացությունը, նրա ծավալը և կազմը: Հիմնական ֆոնդերը/կապիտալը/, նրանց դասակարգումները և գնահատումը: Հիմնական ֆոնդերի շարժի, վիճակի և օգտագործման վերլուծությունը: Սարքավորումների հզորության և օգտագործման ցուցանիշները: Նյութական շրջանառու միջոցների կազմը և օգտագործման վերլուծությունը: Շրջակա միջավայրի և բնական ռեսուրսների վիճակագրության ցուցանիշների համակարգը:

Ազգային հաշվիների համակարգը (ԱՀՀ). ԱՀՀ-ի ծագումը և զարգացումը: ԱՀՀ-ի հիմնական հայեցակետերը և ցուցանիշները /արտադրության սահմանները, շուկայական և ոչ շուկայական արտադրություն, համախառն թ-

դարկում և միջանկյալ սպառում/։ ԱՀՀ-ի հիմնական հաշիվները։ Տնտեսվարող սուբյեկտների դասակարգումը և խմբավորումը։ Մակրոտնտեսական հիմնական ցուցանիշների հաշվարկը։ Համախառն ներքին արդյունքի /ՀՆԱ/ հաշվարկման մեթոդները։ ՀՆԱ-ի գնահատումը հաստատուն գներով։ ՀՆԱ-ի միջազգային համադրումները։

Ապրանքների և ծառայությունների արտադրության վիճակագրություն.

Ապրանքների և ծառայությունների արտադրության վիճակագրության ճյուղային առանձնահատկությունները։ Արդյունաբերական արտադրանքի հասկացությունը, նրա արտահայտության ձևերը և պատրաստության աստիճանները։ Արդյունաբերական արտադրանքի արժեքային ցուցանիշները։ Արդյունաբերական արտադրանքի դինամիկայի, տեսականու և որակի վերլուծությունը։ գյուղատնտեսության արտադրանք հասկացությունը, նրա բնահիշատակի և արժեքային ցուցանիշները։ Շինարարության, տրանսպորտի, կապի, առևտրի, հասարակական սննդի մթերումների և այլ ճյուղերի արտադրանքի ցուցանիշները։

Արտադրության և շրջանառության ծախսերի վիճակագրություն.

Արտադրության և շրջանառության ծախսերի դասակարգումը։ Արտադրանքի ինքնարժեքի մակարդակի և դինամիկայի ցուցանիշները։ Արտադրանքի 1 դրամին ընկնող ծախսերի վերլուծությունը։ Շահույթի և շահութաբերության ցուցանիշները։ Աշխատավարձի ֆոնդը և նրա կազմը։ Աշխատավարձի մակարդակի և դինամիկայի ցուցանիշները։ Աշխատուժի ծախսերի կազմը։ Շրջանառության ծախսերի վիճակագրության ցուցանիշները։ Գների և սակագների վիճակագրություն։

Ֆինանսաբանկային վիճակագրություն. առարկան, մեթոդները և ցուցանիշների համակարգը։ Ֆինանսա-տնտեսական հաշվարկների հիմունքները /տոկոսային փողեր, պարզ և բարդ տոկոսներ, ֆինանսական վճարումների հաշվարկը/։ Ֆինանսների վիճակագրության հիմնական ցուցանիշները /պետական ֆինանսների, ապահովագրության և դրամաշրջանառության

վիճակագրություն/: Ձեռնարկությունների ֆինանսների վիճակագրություն /ֆինանսական ռեսուրսների ձևավորման աղբյուրները և օգտագործման ուղղությունները: Շահութաբերության և գործարար ակտիվության ցուցանիշները: Ֆինանսական կայունության վերլուծությունը/:

Բնակչության կենսամակարդակի վիճակագրություն. Ընդհանուր պատկերացում բնակչության կենսամակարդակի ցուցանիշների համակարգի մասին: Բնակչության /տնային տնտեսությունների/ եկամուտների ցուցանիշները: Նյութական բարիքների և ծառայությունների սպառման ուսումնասիրությունը: Բնակչության եկամուտների շերտավորման ուսումնասիրության մեթոդները, աղքատության մակարդակը և սահմանները: Բնակչության կենսամակարդակի ընդհանրական ցուցանիշները: Տնային տնտեսությունների բյուջեների հետազոտությունները: Սպառողական զամբյուղի կազմման վիճակագրական մեթոդները:

Հասարակական արտադրության արդյունավետության վիճակագրություն. Հասարակական արտադրության տնտեսական արդյունավետության ցուցանիշների համակարգը: Աշխատանքի արտադրողականության մակարդակի որոշումը: Աշխատանքի արտադրողականության դինամիկայի վերլուծությունը: Արտադրության ծավալի և աշխատանքի արտադրողականության աճի վրա ազդող գործոնների ուսումնասիրության վիճակագրական մեթոդները:

ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

1. Կոզլով Վ.Ս., Էդլիխ Յա.Մ., Դոլգուշևսկի Ֆ.Գ., Պոլուշին Պ.Ի., Վիճակագրության ընդհանուր տեսություն: Դասագիրք, Երևան: Լույս, 1982. - 528 էջ:
2. Կոստանոյան Ա.Ա., Ալեքսանյան Վ.Ռ., Վիճակագրության զարգացման ուրվագծեր: Ուսումնական ձեռնարկ. Երևան: Ա. հ., 2012. - 150 էջ
3. Ենգիբարյան Ն.Հ., Ազգային հաշիվների համակարգ: (Ուսումնական ձեռնարկ). Երևան: Ա. հ., 2012. - 360 էջ
4. Գևորգյան Ռ.Վ., Շրջակա միջավայրի և բնական պաշարների վիճակագրություն: Ուսումնասիրողական օժանդակ ձեռնարկ. Ե.: Ա. հ., 2010. 144 էջ

5. Հակոբյան Կ.Հ., Վիճակագրության տեսություն: Ուսումնական ձեռնարկ. Երևան: ԵՎՐԱՍԻԱ, 2004. - 232 էջ
6. Հակոբյան Կ.Հ., Վիճակագրության ընդհանուր տեսություն: Ուսումնական ձեռնարկ. Երևան 2006. - 112 էջ
7. Հակոբյան Կ.Հ., Վիճակագրության ընդհանուր տեսություն: Ուսումնական ձեռնարկ, մաս 1, 2.: Ե., 2006թ.
8. Թովմասյան Վ.Շ., Հայությունը և Հայաստանի ժողովրդագրական զարգացումը. Լոս Անջելես: Ա. հ., 1997. - 133 էջ:
9. Հակոբյան Կ.Հ. – Սոցիալ-տնտեսական վիճակագրություն, ուս. ձեռնարկ, Յունիթ 1,2. Ե., 2004թ.
10. Հակոբյան Կ.Հ., Սոցիալ-տնտեսական վիճակագրություն. Եր.: Ա.հ., 2004.
11. Հակոբյան Հ.Մ., Ազգային հարստության վիճակագրություն: Դասախ. Երևան: Տնտեսագետ, 2004. - 84 էջ
12. Համբարձումյան Գ.Հ., Հավանականությունների տեսություն: Ուսումնական ձեռնարկ բուհերի ուսանողների համար. Երևան: Լոյս, 1977. - 399 էջ :
13. Հավանականություն և կիրառական վիճակագրություն: Ուս. ձեռնարկ /Ա.Պողոսյան, Ա.Ավետիսյան, Հ.Գևորգյան: Երևան: Ա.հ., 2012.-360 էջ
14. Հավանականություն և կիրառական վիճակագրություն: Տնտեսագետների ու գործարարների համար /Ե. Հարությունյան, Տ. Ղազանյան, Ն. Մեսրոպյան և ուրիշ. Երևան: Գիտություն, 2000. - 298 էջ
15. Հավանականությունների տեսության և մաթեմատիկական վիճակագրության խնդիրներ լուծումներով /Ա. Պողոսյան, Վ.Դավթյան, Ա.Ավետիսյան Հ.Գևորգյան. Եր.: Ա.հ., 2009. - 144 էջ.
16. Հավանականությունների տեսության և մաթեմատիկական վիճակագրության խնդիրներ լուծումներով /Ա. Պողոսյան, Վ. Դավթյան, Ա. Ավետիսյան, Հ. Գևորգյան. Երևան: Ա.հ., 2009. - 144 էջ.
17. Հարությունյան Ե., Ղազանյան Տ., Մեսրոպյան Ն., Հավանականություն և կիրառական վիճակագրություն: Տնտեսագետների ու գործարարների համար. Երևան: Գիտություն, 2000. - 298 էջ
18. Մանասյան Մ., Մարգարյան Ռ., Աշխարհի բնակչությունը: (Հիմնախնդիրներ, հիմնադրույթներ և կանխատեսումներ). Եր., 2003. - 226 էջ:
19. Մովսիսյան Մ.Է., Ֆինանսների վիճակագրություն: Ուս. ձեռնարկ բարձրագույն ուս. հաստատությունների ուսանողների համար. Ե. Ա.հ., 2008. 300 էջ.
20. Պետրոսյան Ա.Ն., Մանուկյան Ս., Վիճակագրության ընդհանուր տեսություն: Ուս. ձեռնարկ. Երևան: Էդիթ Պրինտ, 2009. - 281 էջ

21. Պետրոսյան Ա.Ն., Վիճակագրության տեսության հիմնական բանաձևերը: Տեղեկատու. Երևան: Զանգակ-97, 2004. - 60 էջ
22. Պետրոսյան Ա.Ն., Վիճակագրության տեսություն: Եր.: , 2005. - 264 էջ
23. Պողոսյան Ա., Հավանականությունների տեսություն և կիրառական վիճակագրություն. Երևան: Տնտեսագետ, 2010. - Մաս 1. Վիճակագրություն - 105 էջ, Մաս 2. Հավանականություն - 96 էջ;
24. Պողոսյան Ա.Կ., Ալեխիսյան Ա.Մ, Գևորգյան Հ.Զ, Հավանականություն և կիրառական վիճակագրություն: Ուսում. ձեռն.. Ե.: Ա. հ., 2012. - 360 էջ:
25. Սոցիալ-տնտեսական վիճակագրություն: Ուս. ձեռնարկ /Հ.Կ. Հովհաննիսյան Մ.Վ. Ֆահրադյան. Երևան: Տնտեսագետ, 2000. - 456 էջ.
26. Башкатов Б.И. и др. Национальное счетоводство: Учебник. 3-е изд.-М.: Финансы и статистика, 2005г.
27. Гришин А.Ф., Кучерова Е.В. Статистические модели: построение, оценки, анализ: Уч. пособие. - М.: Финансы и статистика, 2005г.
28. Дуброва Т.А., Статистические методы прогнозирования, М., , 2003, 206с.
29. Елисеева И.И., Юзбашев М.М. Общая теория статистики: Учебник, 5-е изд., перераб. и доп. – М.: Финансы и статистика, 2005г.
30. Ефимова Н.В. Практикум по общей теории статистики: Учебное пособие. 2-е изд., перераб. и доп. – М.: Финансы и статистика, 2006г.
31. Курс социально-экономической статистики: Учебник для студентов вузов, обучающихся по специальности “Статистика”. Под ред. М.Г. Назарова. 5-е изд., перераб. и доп. – М.: Омега – Л, 2006г.
32. Дрейпер М., Смит Г., Прикладной регрессионный анализ. М. 1973г., 186с.
33. Мелкумов Я.С. Социально-экономическая статистика: Учебное пособие. Инфра-М, 2008г.-236с.
34. Салин В.Н. Социально-экономическая статистика: Практикум. -М.: Финансы и статистика, 2006г.
35. Теория статистики /Под. ред. Г.Л. Громыко. М.: Инфра-М, 2009г.-476с.
36. Харченко Л.П., Ионин В.Г., Глинский В.В. “Статистика”: Учебник. ИНФРА-М., 2008г.-445с.
37. Четыркин Е.М. – Статистические методы прогнозирования, М., С, 1977г.
38. Шмойлова Р.А., Минашкин В.Г., Садовникова Н.А., Рыбакова Е.С., Статистика: учеб./ М.: ТК Велби, Изд-во Проспект, 2006г.- 272с.
39. Экономическая статистика: Учебник. Под ред. Ю.Н. Иванова. 3-е изд., перераб. и доп. ИНФРА-М, 2008г.-736с.